

Jaarverslag 2012

Stichting Sportfondsen  
Pensioenfonds



## Inhoudsopgave

Jaarverslag	5
1.    Profiel	7
2.    Kerncijfers	11
3.    Verslag van het verantwoordingsorgaan	13
4.    Verslag van het intern toezicht	15
5.    Verslag van het bestuur	17
Jaarrekening	35
6.    Balans per 31 december 2012	36
7.    Staat van baten en lasten over 2012	39
8.    Kasstroomoverzicht over 2012	41
9.    Toelichtingen	43
10.   Toelichting grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	45
11.   Risicobeheer en derivaten	49
12.   Toelichting op de balans	53
13.   Toelichting op de staat van baten en lasten	63
Overige gegevens	71
14.   Bestemming saldo van baten en lasten	73
15.   Actuariële verklaring	75
16.   Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	77



## Jaarverslag



## 1. Profiel

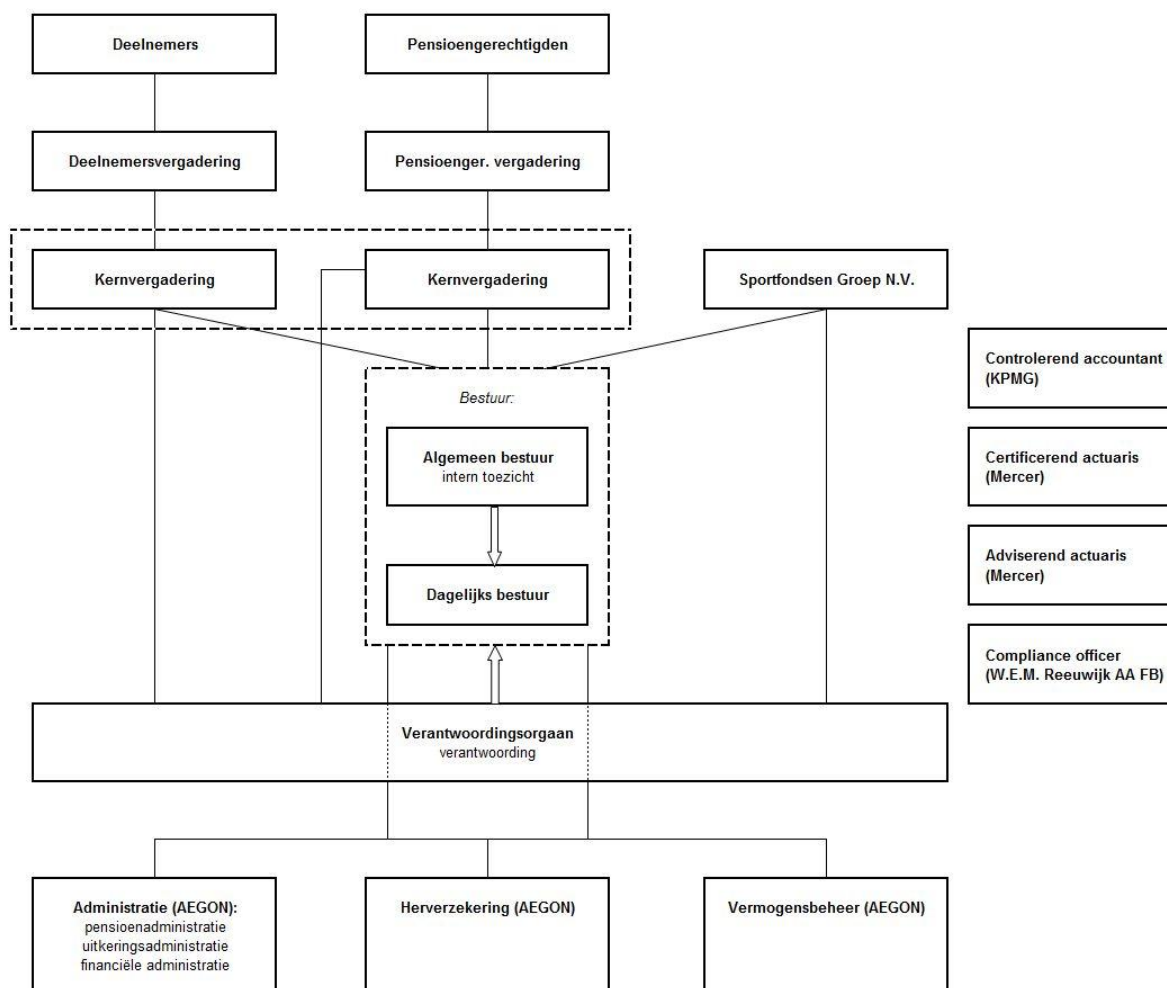
### 1.1. Doelstelling

De Stichting Sportfondsen Pensioenfonds heeft ten doel, overeenkomstig de bepalingen van de statuten en de op grond daarvan van kracht zijnde pensioenreglementen, de deelnemers en gewezen deelnemers, alsmede hun nagelaten betrekkingen of partner, te beschermen tegen geldelijke gevolgen van ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Het pensioenfonds is statutair gevestigd in Amsterdam.

### 1.2. Organisatie

#### 1.2.1. Organogram



### 1.2.2. Organen

De samenstelling van de belangrijkste organen binnen het pensioenfonds is als volgt:

	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Eind duur
<b>Algemeen bestuur</b>				
Drs. R.P. van Leeuwen <sup>1,2</sup>	Voorzitter	Werkgevers	2003	2015
A.J. Witvoet <sup>1</sup>	Secretaris	Werkgevers	2008	2013
Ing. M.J. Bijl <sup>3</sup>	Plv secretaris	Pensioengerechtigden	2010	2015
E.H. Hoegen	Bestuurslid	Werknemers	2011	2014
S. Bruinings	Plv voorzitter	Werknemers	2007	2013
<b>Dagelijks bestuur</b>				
E.J. Tromp	Voorzitter		2008	-
Drs. A.J. Voskamp <sup>4</sup>	Secretaris		2011	2013
S.J. Boer MBA <sup>5</sup>	Aspirant lid		2012	-

Ad <sup>1</sup> Als het aantal bestuursleden van werkgeverszijde ongelijk is aan het aantal bestuursleden van werknemerszijde, wegen de stemmen van de oververtegenwoordigde bestuursleden zoveel minder als nodig om een gelijk stemgewicht van beide geledingen te bereiken. Het dagelijks bestuur is niet stemgerechtigd.

Ad <sup>2</sup> De heer Van Leeuwen is door de werkgevers herbenoemd.

Ad <sup>3</sup> De heer Bijl is door de pensioengerechtigden herbenoemd.

Ad <sup>4</sup> De heer Voskamp is per 20 maart 2013 afgetreden.

Ad <sup>5</sup> De heer Boer is door het algemeen bestuur benoemd tot aspirant lid. Begin 2013 is hij bij DNB aangemeld als lid van het dagelijks bestuur.

	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Eind duur
<b>Verantwoordingsorgaan</b>				
Mr. A.W.A. Joosen	Voorzitter	Werkgevers	2008	2014
R.J. Stoop AA	Secretaris	Werknemers	2008	2014
L. van Diggelen RA	Lid	Pensioengerechtigden	2010	2014
<b>Compliance officer</b>				
W.E.M. Reeuwijk AA FB			2001	-

#### Bestuur

Het bestuur voert het beheer van het pensioenfonds en voert de in het reglement vastgelegde pensioenregeling uit. Tevens heeft het bestuur de verantwoordelijkheid tot het doen van pensioenuitkeringen aan de gepensioneerde deelnemers en nabestaanden van (gewezen) deelnemers en voor het voeren van de deelnemersadministratie. Het bestuur heeft deze taken - onder behoud van zijn verantwoordelijkheid - gedelegeerd aan de verzekeraar.

Het algemeen bestuur is belast met het bepalen van het strategische kader van het fonds. Het strategische kader omvat het beleid inzake de omgang met lange termijn risico's, premie, indexatie, beleggingen, dekkingsgraad en uitbesteding. Daarnaast houdt het algemeen bestuur toezicht op het dagelijks bestuur.

Het dagelijks bestuur is belast met het bepalen van het beleid van het fonds binnen het door het algemeen bestuur vastgestelde strategische kader. Daartoe behoren onder meer de volgende taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden:



- het besturen van het fonds en het vormgeven van het dagelijks beleid;
- het opstellen van beleids- en bestuursprocedures;
- het voorbereiden van besluiten van het algemeen bestuur;
- het uitvoeren van besluiten van het algemeen bestuur;
- het afhandelen van de activiteiten van het fonds en het uitvoering geven aan het uitbestedingsbeleid dat door het algemeen bestuur is vastgesteld voor zover dit is toegestaan op grond van wet- en regelgeving;
- uitvoering van de risicobeheersing op de langere termijn, en beleid op het gebied van premie, indexatie, beleggingen, dekkingsgraad en uitbesteding;
- monitoren of de pensioenreglementen, de statuten en de overige juridische stukken van het fonds voldoen aan de geldende wet- en regelgeving binnen de door de wet- en regelgeving gestelde termijn en het ondernemen van passende acties en maatregelen;
- het adviseren van het bestuur;
- het vertegenwoordigen van het fonds conform het bepaalde in de statuten.

#### *Verantwoordingsorgaan*

Het verantwoordingsorgaan is bevoegd jaarlijks een algemeen oordeel te geven over:

- het handelen van het dagelijks bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere relevante informatie, waaronder de bevindingen van het algemeen bestuur;
- het door het dagelijks bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar en het naleven van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur;
- beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben.

Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, bekend gemaakt en in het jaarverslag opgenomen.

#### *Intern toezicht*

Ten aanzien van het intern toezicht geldt dat het bestuur heeft gekozen voor het intern toezicht model 'One Tier Board'. Het algemeen bestuur houdt toezicht op het dagelijks bestuur.

Het intern toezicht vindt plaats doordat het algemeen bestuur het functioneren van het dagelijks bestuur kritisch beziet. Het algemeen bestuur in de rol van intern toezichthouder heeft in ieder geval de volgende taken:

- het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures en -processen en de checks en balances binnen het fonds;
- het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- het beoordelen van de wijze waarop het dagelijks bestuur functioneert en uitvoering geeft aan de aan haar toegekende taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden;
- het beoordelen van de wijze waarop het dagelijkse bestuur invulling geeft aan de strategische kaders en de uitvoering ervan;
- zich uit te spreken voorafgaand aan de indiening van een verzoek betreffende het disfunctioneren van het bestuur door het verantwoordingsorgaan bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam in het kader van het recht van enquête.

#### *Uitbesteding*

Het bestuur heeft de pensioenadministratie, de beleggingsadministratie en de belegging van het vermogen van het pensioenfonds uitbesteed aan Aegon Levensverzekering N.V. die tevens als verzekeraar optreedt. De condities van de uitbesteding zijn vastgelegd in de met de verzekeraar gesloten verzekeringsovereenkomst met inbegrip van de bijbehorende Service Level Agreement.

Het dagelijks bestuur houdt nauwgezet toezicht op de uitbestede werkzaamheden. In het verlengde hiervan is het bestuur verantwoordelijk voor het uitvoeren van controlemaatregelen gericht op de juiste en volledige registratie van de gegevens van het pensioenfonds. De betreffende controlemaatregelen zijn gericht op de volgende controlegebieden:

- integriteit en deskundigheid van het dagelijks en het algemeen bestuur;
- administratie;
- juistheid van de door de werkgevers aangeleverde gegevens;
- vermogensbeheer.

*Interne beheersingsorganisatie*

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitvoeren van controlemaatregelen gericht op het adequaat beheersen van alle voorkomende bedrijfsprocessen, met inbegrip van een juiste en volledige registratie en verslaglegging van de gegevens van het pensioenfonds. Als uitvloeisel van die verantwoordelijkheid wordt gestuurd op het zoveel mogelijk beperken van risico's die samenhangen met uitbestede processen. Het algemeen en het dagelijks bestuur vergadert in beginsel ten minste vier keer per jaar om alle voorkomende aangelegenheden te bespreken en om te bezien of de voortgang van de processen naar behoren verloopt. Daarnaast vergadert het dagelijks bestuur zoveel als dat noodzakelijk wordt geacht. Voor wat betreft de controle op integriteit heeft het pensioenfonds een gedragscode opgesteld. Aangaande de toetsing op de in het bestuur aanwezige deskundigheid, hanteert het bestuur een deskundigheidsplan. De gedragscode en het deskundigheidsplan worden ten minste één maal per jaar aan de orde gesteld bij een bestuursvergadering.

De pensioenadministratie, de beleggingsadministratie en het vermogensbeheer zijn volledig uitbesteed aan de verzekeraar; het secretariaat wordt gevoerd door het dagelijks bestuur. Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst, maar maakt voor wat betreft de te verrichten werkzaamheden gebruik van ingeleende krachten van Sportfondsen Nederland.

1.3. Betrokken externe partijen

*Administrateur*

Aegon Levensverzekering N.V., te Den Haag.

*Vermogensbeheerder*

Aegon Investment Management B.V., te Den Haag.

*Accountant*

De accountant van het fonds is KPMG Accountants N.V. te Amstelveen.

*Certificerend Actuaris*

De certificerend actuaris van het fonds is de heer drs. E.J.H.B. Koenders AAG van Mercer (Nederland) B.V. te Amstelveen.

*Adviserend Actuaris*

De adviserend actuaris van het fonds is mevrouw A.M.J.H. van der Heijden AAG van Mercer (Nederland) B.V. te 's-Hertogenbosch.

## 2. Kerncijfers

	2012	2011	2010	2009	2008
<i>Deelnemers (aantallen)</i>					
Actieven #	1.898	1.853	2.212	2.284	1.872
Arbeidsongeschikten	58	67	74	70	75
Gewezen deelnemers #	2.912	3.633	3.088	2.792	2.439
Gepensioneerden	819	779	701	601	534
	<u>5.687</u>	<u>6.332</u>	<u>6.075</u>	<u>5.747</u>	<u>4.920</u>
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Pensioenverplichtingen (o.b.v. 4%)	129.931	127.225	123.329	121.090	111.496
Pensioenverplichtingen (o.b.v. FTK)	181.858	166.758	143.495	127.355	122.814
Vermogen *^	30.135	26.813	26.356	23.561	18.392
Dekkingsgraad (%)	116,6	116,1	118,4	118,5	115,0
Pensioenfonds dekkingsgraad (%) ^^	98,5	94,8	101,8	n.v.t.	n.v.t.
Beleidsdekkingsgraad (%) ^^	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	114,2	112,3
Indexatie actieven en wao-ers (%) ***	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
Indexatie slapers en trekkers (%) ***	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
Indexatie prepensioen (%) ***	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5
Bijdragen werkgevers en werknemers	4.404	4.377	4.257	7.330	6.929
Pensioenuitkeringen	5.374	4.118	3.667	3.356	3.021
Belegde middelen (o.b.v. MW)	179.144	158.007	146.018	131.955	114.537
Beleggingopbrengsten *:					
- direct	3.710	3.787	3.801	3.455	3.341
- indirect	11.898	135	3.009	12.204	-12.164
- beheerkosten	79	63	58	63	24
Totaal	<u>15.687</u>	<u>3.985</u>	<u>6.868</u>	<u>15.722</u>	<u>-8.799</u>
Intrestopbrengsten *	255	245	284	169	48
Overrentedeling *	2.956	77	2.127	2.947	(1.891)
Beleggingsrendement (%) **	14,06	8,25	10,31	12,16	(3,44)
Saldo staat van baten en lasten	3.322	456	2.795	5.169	109

# De ontwikkeling van het aantal actieve en gewezen deelnemers wordt vertekend door wijzigingen in de systematiek van aanlevering van de basisgegevens. Het gerapporteerde aantal vanaf 2011 geeft een accuraat beeld. Tot en met 2010 werden dienstverlatingen verwerkt in het daaropvolgende boekjaar. In 2012 zijn 887 kleine pensioenen afgekocht, waardoor het aantal gewezen deelnemers gedaald is. Tevens is een beperkt aantal mutaties nog niet verwerkt.

\* De beleggingsopbrengsten zijn vastgesteld conform de waarderingsgrondslagen van het fonds en hebben betrekking op de beleggingsportefeuille welke in het gesepareerd beleggingsdepot wordt aangehouden, alsmede de overige intrestbaten en -lasten. Daarnaast worden de intrestopbrengsten en overrentedeling afzonderlijk gepresenteerd; de intrestopbrengsten hebben enkel betrekking op de 'eigen' intrestbaten en -lasten van het fonds; dit betreft met name intrest op de rekening-courant met de verzekeraar, alsmede met de aangesloten werkgevers (onder de nieuwe RJ610 betreft dit de resultaten welke in het boekjaar aan het fonds dienen te worden toegerekend). De werkelijke beleggingsopbrengsten zijn niet langer separaat zichtbaar in het resultaat, maar worden als

'overrentedeling' verantwoord. Voor de genoemde jaren heeft dit bedrag enkel betrekking op het rendement wat toe te wijzen is aan het vrije vermogen; het restant van de overrente (indien positief) wordt aangewend om de geactiveerde negatieve overrente in het depot in te lopen. Op het moment dat de negatieve overrente in het depot volledig is gecompenseerd, zal de volledige overrente tot uitdrukking komen in de jaarcijfers van het fonds.

- \*\* Dit betreft het rendement dat is behaald op de beleggingen welke in het gesepareerde beleggingsdepot worden aangehouden; een en ander zoals in bovenstaande voetnoot is weergegeven. Als onderdeel van de afgesloten verzekeringsovereenkomst is Aegon juridisch eigenaar van deze beleggingen; het economisch eigendom berust bij het fonds.
- \*\*\* Dit betreft indexatie per 1 januari van het betreffende verslagjaar.
- ^ Het 'vrije vermogen' belegd binnen het gesepareerde beleggingsdepot bij de verzekeraar bedraagt € 22.995.858 (2011: € 20.118.861) en is als gevolg van de omzetting naar RJ610 separaat zichtbaar op de balans.
- ^^ De pensioenfonds dekkingsgraad betreft de verhouding tussen het saldo van de belegde middelen ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen op marktwaarde. Deze dekkingsgraad is vanaf boekjaar 2010 maatstafgevend voor het al dan niet toekennen van toeslagen.  
De beleidsdekkingsgraad betreft de verhouding tussen het vrije vermogen zoals wordt aangehouden in het gesepareerde beleggingsdepot ten opzichte van de voorziening pensioenverplichtingen op marktwaarde. Deze dekkingsgraad was tot en met boekjaar 2009 bepalend voor het al dan niet toekennen van toeslagen.

### 3. Verslag van het verantwoordingsorgaan

#### 3.1. Verslag van het verantwoordingsorgaan

In het verantwoordingsorgaan van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds zijn de gepensioneerden, de deelnemers en de werkgever, elk voor één derde vertegenwoordigd. Het verantwoordingsorgaan heeft conform zijn bevoegdheid het door het bestuur gevoerde beleid en de resultaten daarvan voor 2012 beoordeeld.

Het verantwoordingsorgaan kon zijn oordeel vormen met behulp van door het bestuur ter beschikking gesteld documenten. Het oordeel is daardoor gebaseerd op:

- het concept Jaarverslag 2012 van 5 juni 2013;
- de actuariële en bedrijfstechnische nota 2012 van 21 maart 2012;
- het concept Accountantsverslag 2012 van KPMG;
- het concept Rapport waarmerkend actuaris over het boekjaar 2012;
- het Depotverslag 2012 met actuariële verklaring van Ernst & Young Actuarissen;
- overige documenten en informatie verstrekt door het bestuur zoals de notulen van de vergaderingen van het Algemeen Bestuur en de Kernvergadering.

Op 12 juni 2013 heeft het verantwoordingsorgaan met het Dagelijks Bestuur en de voorzitter van het Algemeen Bestuur vergaderd.

In deze verantwoordingsvergadering zijn vele, voor het pensioenfonds belangrijke onderwerpen aan de orde geweest. In het bijzonder de dekkingsgraad, de kostendekkende premie als aandachtspunt, het communicatiebeleid, de politieke ontwikkelingen, de stand van de pensioenwetgeving en de verhouding met Stichting Pensioenfonds Recreatie. Het verantwoordingsorgaan wordt door het jaar heen op de hoogte gehouden van de goedgekeurde notulen van vergaderingen.

Het verantwoordingsorgaan achtte het op grond van de ter beschikking staande informatie en de nadere toelichting door het bestuur niet nodig gebruik te maken van zijn recht om te overleggen met de accountant, de actuaris en de compliance officer.

Op basis van de ontvangen jaarrekening en overige documenten, de toelichtingen en informatie die het bestuur tijdens de hiervoor genoemde vergadering heeft gegeven ten aanzien van het gevoerde en voorgenomen beleid en de beantwoording door het bestuur van de vragen die het verantwoordingsorgaan schriftelijk en mondeling heeft gesteld, is het verantwoordingsorgaan van oordeel dat het bestuur in 2012 een evenwichtig beleid heeft gevoerd conform de principes voor goed pensioenfondsbestuur en integere bedrijfsvoering. Het premie- en toeslagbeleid komen overeen met het eerder daarvoor vastgestelde beleid. Op grond van onze bevindingen geven wij - met waardering voor het werk dat door het bestuur is verricht - bij de jaarrekening over het boekjaar 2012 een positief oordeel over het handelen van het bestuur van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds en zijn beleidskeuzes voor de toekomst.

Amsterdam, 14 juni 2013

A.W.A. Joosen  
Voorzitter

R.J. Stoop  
Secretaris

#### 3.2. Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft kennis genomen van het verslag van het verantwoordingsorgaan en dankt de leden van het orgaan voor bovenstaand positief oordeel.



#### 4. Verslag van het intern toezicht

Aangezien het fonds het intern toezicht vorm heeft gegeven volgens het model 'One Tier Board', wordt hierbij verwezen naar het verslag van het bestuur.





## 5. Verslag van het bestuur

Alle bedragen in dit verslag luiden hele euro's, tenzij anders aangegeven.

### 5.1. Algemeen

#### 5.1.1. Statuten, reglementen en ABTN

In het jaar 2012 zijn de statuten en het huishoudelijk reglement van het fonds niet gewijzigd. Per 1 januari 2012 zijn de pensioenreglementen aangepast aan deelnemers met een VUT en/of prepensioenuitkering die tevens arbeid verrichten. In verband met gewijzigde regelgeving is het beleid ten aanzien van de vaststelling van de kostendekkende en gedempte kostendekkende premie gewijzigd, waarop de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) in de loop van 2012 is aangepast. De ABTN is ook aangepast naar aanleiding van de publicatie van de AG prognosetafel 2012-2062 en de introductie van de ultimate forward rate (UFR).

#### 5.1.2. Bestuursvergaderingen

De zes vergaderingen van het algemeen bestuur in 2012 hebben plaatsgevonden op:

- 21 maart;
- 30 mei;
- 5 juli;
- 13 september;
- 10 oktober;
- 16 november (tevens kernvergadering).

##### *Behandelde onderwerpen*

De belangrijkste onderwerpen en besluitvorming vanuit voornoemde vergaderingen betreffen:

- Aanpassing van het pensioenreglement;
- Actualiseren van de ABTN;
- Deskundigheidsplan;
- Actualiseren van het communicatieplan en uitbreiding van de communicatiecommissie;
- Samenstelling van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur;
- Hoogte van de dekkingsgraad;
- Toeslagbesluit;
- Jaarverslag, depotverslag en toedeling overrente;
- Onderzoek naar de kostendekkende premie en correspondentie hierover met DNB;
- Aanlevering basisgegevens deelnemersadministratie;
- Uitbesteding aan Aegon en het Service Level Agreement;
- Wijzigingen in wet- en regelgeving;
- Strategische beleggingsallocatie, beleggingsbeleid en de resultaten van het vermogensbeheer;
- Beleid afdekking renterisico in relatie tot vrij vermogen;
- Dispensatiebeleid van de SPR;
- Zelfevaluatie van het bestuur;
- Aanpassing geschillenprocedure;
- Verantwoording afleggen aan het verantwoordingsorgaan;
- Voorbereiding van de kernvergadering.

#### 5.1.3. AFM en DNB

Met de inwerkingtreding van de Wet op het financieel toezicht per begin 2007 heeft het pensioenfonds formeel met twee toezichthouders te maken: de AFM voor het zogenaamde gedragstoezicht en DNB voor het prudentiële toezicht.

Het fonds heeft tijdig aan zijn verplichtingen tot informatieverstrekking aan DNB voldaan. Gedurende het jaar heeft het fonds van de toezichthouders enkele brieven van algemene aard ontvangen. Daarnaast is met DNB correspondentie gevoerd over de kostendekkende premie.

Naar aanleiding van het zogenaamde "Quinto P" onderzoek heeft DNB op 10 april 2012 een algemene brief verzonden aan pensioenfonds waarin het bestuur gevraagd wordt om kritisch het administratieproces van

de eigen pensioenregeling te (laten) onderzoeken op mogelijke foutieve individuele aanspraakberekeningen. Het fonds heeft hier opvolging aan gegeven middels een onderzoek naar de kwaliteit van de pensioenadministratie door het Quality Control Team van Aegon. Nadat dit onderzoek is afgerond zal bureau Juist! nog een onafhankelijk onderzoek verrichten.

#### **5.1.4. Functioneren van het pensioenfonds**

Aan het pensioenfonds zijn geen boetes of dwangsommen dan wel een aanwijzing tot het volgen van een bepaalde gedragslijn opgelegd door DNB of AFM. Ook is er geen bewindvoerder aangesteld en zijn er geen korte- of lange-termijn herstelplannen van toepassing.

#### **5.1.5. Wet- en regelgeving**

##### *Pensioenakkoord*

De economische crisis is voor de sociale partners in de Stichting van de Arbeid (STAR) aanleiding geweest om op 4 juni 2010 een concept-Pensioenakkoord te sluiten over de AOW en de aanvullende pensioenen. Achtergrond van het akkoord is dat aanpassingen in het pensioenstelsel nodig zijn om het ook in de toekomst overeind te houden. Op 10 juni 2011 heeft een nadere uitwerking van dit akkoord ook de instemming van het kabinet gekregen.

Het akkoord zal leiden tot nieuwe 'pensioencontracten'. Om de nieuwe contracten mogelijk te maken moet de pensioenwetgeving worden aangepast. Onder meer zal wettelijk mogelijk moeten worden gemaakt dat opgebouwde aanspraken eerder dan nu gekort kunnen worden. Daarnaast zal een nieuw Financieel Toetsingskader (FTK) moeten gaan gelden en zullen de communicatievoorschriften aangepast worden.

Vooruitlopend op de aanpassing van het FTK, heeft voormalig minister Kamp een hoofdlijnennotitie over het nieuwe FTK aangeboden aan de Tweede Kamer. Het nieuwe FTK zal sociale partners en pensioenfondsbesturen een keuze laten tussen een 'nominaal contract', dat lijkt op het bestaande en een 'reëel contract', dat nieuw is. In het reële contract zal het uitgangspunt zijn dat de pensioenaanspraken en -rechten worden aangepast aan de inflatie, echter in dit contract worden aanspraken en rechten sneller dan in het nominale contract aangepast aan tegenvallende beleggingsrendementen en/of een sneller stijgende levensverwachting. In beide contracten zal de dekkingsgraad gemiddeld worden door uit te gaan van een voortschrijdende gemiddelde over 12 maanden, waardoor fondsen minder afhankelijk zullen worden van dagkoersen op de financiële markten. In de notitie is onder meer opgenomen dat sociale partners en pensioenfondsen vooraf transparant zullen moeten zijn over de verdeling van financiële risico's, zodat jongeren en ouderen weten waar ze aan toe zijn. Verder zullen fondsen naar de deelnemers toe helder moeten communiceren over deze risico's en over de gevolgen hiervan voor de koopkracht van hun pensioen. Ten slotte is aangegeven dat het ministerie komt met spelregels en voorwaarden die worden gesteld aan de besluitvorming voor het collectief invaren (het onderbrengen van opgebouwde aanspraken in het nieuwe reële contract).

Verwacht wordt dat de wetsvoorstellen tot aanpassing van de Pensioenwet en het FTK eind 2013 bij de Tweede Kamer zullen worden ingediend. De streefdatum voor inwerkingtreding is 1 januari 2015.

##### *Wet 'Verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd'*

Met de Wet 'Verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd' wordt geregeld dat zowel de AOW-leeftijd als de fiscale pensioenrichtleeftijd omhoog gaat.

Met de eerder op 1 april 2012 in werking getreden 'Wet wijziging ingangsdatum AOW-ouderdomspensioen' is bepaald dat de ingangsdatum van de AOW-uitkering gelijk is aan de datum waarop het recht ontstaat, de dag dus waarop iemand 65 jaar wordt. Met de Wet 'Verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd' gaat de AOW-leeftijd vanaf 2013 jaarlijks geleidelijk verder omhoog. De eerste drie jaar lang met één maand, vervolgens drie jaar lang met twee maanden en daarna vijf jaar lang met drie maanden. Daarmee komt de AOW-gerechtigde leeftijd in 2019 uit op de 66ste verjaardag en in 2023 op de 67ste verjaardag. De AOW-leeftijd wordt met ingang van 2024 gekoppeld aan de ontwikkeling van de resterende levensverwachting.

De fiscale pensioenrichtleeftijd wordt in 2014 verhoogd van 65 naar 67 jaar. Daarna wordt deze jaarlijks aangepast aan de levensverwachting als daar aanleiding toe is. De maximum opbouwpercentages worden

verlaagd; voor middelloonregelingen wordt het percentage verlaagd van 2,25% naar 2,15% en voor eindloonregelingen van 2,0% naar 1,9% (let wel: bij een pensioenleeftijd van 67). Ook de beschikbare-premiestaffels bij premieregelingen worden aangepast. Het blijft mogelijk een pensioenregeling aan te bieden met een lagere pensioeningangleeftijd, waarbij dan wel (nog) lagere opbouwpercentages moeten worden gehanteerd. Dit betekent dat de pensioenregeling (het opbouwpercentage) met ingang van 1 januari 2014 aangepast zal moeten worden om de regeling fiscaal zuiver te houden.

De wet is in werking getreden op 1 januari 2013. De verwachting is echter dat een snellere verhoging van de AOW-leeftijd en de verdere verlaging van de maximale opbouwpercentages in het regeerakkoord tot een nieuw wetsvoorstel zal leiden (*zie hierna Regeerakkoord*).

#### *Regeerakkoord*

De snelheid waarmee de AOW-leeftijd met de Wet 'Verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd' omhoog gaat, lijkt te worden aangepast. In het op 29 oktober 2012 gepubliceerde regeerakkoord is opgenomen dat de AOW-leeftijd sneller omhoog gaat en in 2018 en 2021 uitkomt op de 66ste, respectievelijk 67ste verjaardag (de eerste drie jaar lang een verhoging met één maand, vervolgens drie jaar lang met drie maanden en daarna drie jaar lang met vier maanden).

In het regeerakkoord is ook opgenomen dat nog lagere maximale opbouwpercentages zullen gaan gelden dan in de genoemde wet is bepaald, te weten 1,75% voor middelloon en 1,6% voor eindloon. Daarnaast zal pensioenopbouw voor het salaris boven € 100.000 niet langer fiscaal worden gefaciliteerd. Dat betekent dat de premies over deze opbouw niet langer aftrekbaar zijn en het werkgeversaandeel wordt belast als loon. De plannen in het regeerakkoord zouden vanaf 2015 moeten gaan gelden.

#### *Septemberpakket pensioenen*

Voormalig staatssecretaris Krom van SZW heeft eind september 2012 in een brief aan de Tweede Kamer het "Septemberpakket pensioenen" aangeboden. Dit pakket richt zich primair op het jaar 2013 in de overgang naar een aangepaste Pensioenwet en een nieuw FTK in 2014 (de inwerkingtreding van de aanpassing is hierna echter uitgesteld tot 1 januari 2015; zie Pensioenakkoord). De verdere verslechtering van de financiële positie van pensioenfonds in 2012 heeft de urgentie van maatregelen vergroot, aldus de staatssecretaris.

In de eerste plaats wordt de rentecurve voor zeer langlopende verplichtingen in lijn gebracht met de rentecurve die voor verzekeraars geldt (de UFR-methode). Deze wijziging heeft een gunstig effect op de waardering van de verplichtingen.

Een tweede maatregel is dat pensioenfonds in 2013 de premie lager kunnen vaststellen dan is vereist voor herstel van de financiële positie van het fonds. Pensioenfonds die reeds in 2011 of 2012 gebruik hebben gemaakt van deze 'adempauze', mogen deze maatregel slechts onder voorwaarden toepassen. Zo zal in dat geval de pensioenleeftijd in de regeling moeten worden verhoogd naar 67 jaar, zal de stijging van de levensverwachting per 1 januari 2013 moeten worden meegenomen in voorgenomen kortingen of toekomstige indexaties en zal het toeslagbeleid moeten worden aangepast (geen toeslagverlening bij een dekkingsgraad lager dan 110%).

De laatste maatregel betreft de spreiding van kortingen. Een in 2012 aangekondigde korting zou moeten worden doorgevoerd per 1 april 2013. Voor zover deze korting een percentage van 7% overstijgt, zou het meerdere niet op dat moment hoeven worden doorgevoerd, maar wel uiterlijk per 1 april 2014. In het Septemberpakket is nu geregeld dat voor zover de resterende korting per april 2014 7% overstijgt, deze kan worden uitgesteld naar april 2015. Ook pensioenfonds die in 2012 geen korting hebben aangekondigd, kunnen, als deze fonds aan het eind van de hersteltermijn niet voldoende zijn hersteld, gebruik maken van de spreiding en maximering van 7% per jaar. Als pensioenfonds gebruik willen maken van de mogelijkheid kortingen te spreiden, zal aan dezelfde voorwaarden voldaan moeten worden als bij een 'tweede adempauze', te weten verhoging van de pensioenleeftijd, verwerking van de stijging van de levensverwachting in de korting en de aanpassing van het toeslagbeleid (zie hierboven). Verder heeft deze (uitgestelde) korting alleen betrekking op de aanspraken opgebouwd tot 31 december 2013.

De maatregelen in het Septemberpakket en de nadere invulling daarvan heeft plaatsgevonden via een wijziging van de ministeriële Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling per 1 januari 2013.

#### *Wetsvoorstel 'Versterking bestuur pensioenfondsen'*

Het wetsvoorstel 'Versterking bestuur pensioenfondsen' is in behandeling bij de Tweede Kamer. Tijdens de behandeling is een advies gevraagd aan de Sociaal-Economische Raad, waarna een aantal aanpassingsvoorstellen is gedaan.

De wet beoogt het governance-model van pensioenfondsen opnieuw in te richten. De meest opvallende wijziging ten opzichte van de huidige structuur is dat er een keuze gemaakt kan worden tussen verschillende bestuursmodellen. In het paritaire model bestaat het bestuur uit vertegenwoordigers van werkgever(s), werknemers en pensioengerechtigden en dit model lijkt sterk op het huidige model. Ook is er een keuze voor een onafhankelijk bestuur, waarin het voltallige bestuur uit externe (onafhankelijke) bestuurders bestaat. In het paritaire model komen de bevoegdheden van het huidige verantwoordingsorgaan te liggen bij de nieuwe deelnemers- en pensioengerechtigdenraad, bestaande uit deelnemers en pensioengerechtigden. In het onafhankelijke model komen de bevoegdheden van zowel het huidige verantwoordingsorgaan, als de huidige deelnemersraad te liggen bij het nieuwe belanghebbendenorgaan. Dit laatste orgaan heeft dezelfde samenstelling als het bestuur in het paritaire model.

Ook de mogelijke inrichtingsvormen van het intern toezicht worden aangepast. Zo zal er bij ondernemingspensioenfondsen een keuze zijn tussen een visitatiecommissie (die jaarlijks visiteert) of een permanente raad van toezicht. Bij bedrijfstakpensioenfondsen is deze keuze er niet en zal altijd een raad van toezicht moeten worden gevormd. Het intern toezicht kan ook door middel van een one-tier board worden ingericht, waarbij het toezicht wordt uitgeoefend door een deel van het bestuur. Het one-tier board is naast het paritaire en onafhankelijke model als derde bestuursmodel opgenomen; het gemengd bestuur. Een combinatie van een gemengd bestuur met een paritair of onafhankelijk bestuur is ook mogelijk.

Verder worden er bevoegdheden in het leven geroepen om de deskundigheid van (mede)beleidsbepalers te borgen, zoals de bevoegdheid van het bestuur een kandidaat-bestuurder te weigeren als deze niet voldoet aan het vooraf opgestelde functieprofiel. Naast deze wet zal, ter vervanging van de huidige Principes voor goed pensioenfondsbestuur, een nieuwe code voor goed pensioenfondsbestuur worden vastgesteld, waarin een aantal zaken met betrekking tot onder meer benoeming/ontslag en deskundigheid/geschiktheid nader wordt geregeld.

De beoogde inwerkingtreding is 1 juli 2013. Pensioenfondsen krijgen daarna een jaar de tijd om de interne organisatie en de relevante documenten aan te passen. Mocht deze wet niet in werking treden, dan zal de door het parlement aangenomen initiatiefwet "Koşer Kaya-Blok" op 1 juli 2013 in werking treden. Het gevolg zou dan zijn dat fondsen een raadpleging onder pensioengerechtigden moeten houden omtrent de voorkeur voor medezeggenschap van pensioengerechtigden, hetzij via bestuurslidmaatschap van pensioengerechtigden, hetzij via een deelnemersraad.

#### *Flexibilisering ingegane ouderdomspensioenen*

Het amendement 'Neppérus-Groot' ziet op de mogelijkheid een (vóór 1 januari 2013) ingegane pensioenuitkering te flexibiliseren. Dit biedt de mogelijkheid het "AOW-gat" te dichten dat kan ontstaan door de verhoging van de AOW-leeftijd (zie hierboven) door een deel van ouderdomspensioen daarvoor aan te wenden. Hierdoor wordt de pensioenuitkering in de resterende periode iets verlaagd. Deze mogelijkheid was er wettelijk gezien nog niet, omdat men keuzes in het kader van flexibilisering slechts op één moment (direct voorafgaand aan de ingangsdatum van het pensioen) moest maken. Een pensioenfonds is overigens niet verplicht deze mogelijkheid aan te bieden. Het amendement is op 1 januari 2013 in werking getreden.

#### *In- en uitlooptijd bij arbeidsongeschiktheid*

Vertegenwoordigers van het Verbond van Verzekeraars en de Pensioenfederatie hebben een convenant opgesteld voor een uniforme dekking van de risico's van arbeidsongeschiktheid (premienvrije deelneming en arbeidsongeschiktheidspensioen).

Volgens de gemaakte afspraken zal voor een arbeidsongeschiktheidspensioen het uitgangspunt worden dat het uitlooprisico gedekt wordt. Dat betekent dat een toename in de mate van arbeidsongeschiktheid nadat een werknemer bij een nieuwe werkgever in dienst is getreden en aan een nieuwe pensioenregeling is gaan deelnemen, gedekt wordt door de oude pensioenuitvoerder. Voor wat betreft een premievrije deelneming wordt dekking van het inlooprisico het uitgangspunt. Dat betekent dat in de geschetste situatie de toename van de arbeidsongeschiktheid door de nieuwe pensioenuitvoerder gedekt wordt.

Doel van het convenant is te voorkomen dat werknemers niet van werkgever wisselen omdat zij daardoor hun dekking bij arbeidsongeschiktheid verliezen. Dat effect kan zich nu voordoen omdat pensioenuitvoerders op dit moment verschillend omgaan met dekking uitloop- dan wel inlooprisico.

De Pensioenfederatie zal zich inspannen om te bereiken dat sociale partners de aanbevelingen uit het convenant opvolgen en (indien nodig) de pensioenregelingen uiterlijk per 1 januari 2014 aanpassen.

#### *PPI, API en versoepeling domeinafbakening*

In 2011 is de Premie PensioenInstelling (PPI) geïntroduceerd. De PPI mag alleen premiereregelingen uitvoeren. Tot op heden bedienen de opgerichte PPI's alleen Nederlandse werkgevers.

Na de PPI zou nog een nieuwe (afzonderlijke) pensioeninstelling moeten volgen, de Algemene Pensioeninstelling (API). Het verschil met de PPI is dat de API ook DB-regelingen mag uitvoeren. Uit een brief van voormalig minister Kamp aan de Tweede Kamer van juni 2012 blijkt dat de API vorm kan krijgen door een versoepeling door te voeren op het terrein van de domeinafbakening voor pensioenfonds. Een ondernemingspensioenfonds mag op grond van de huidige domeinafbakening slechts voor één onderneming werkzaam zijn, tenzij er sprake is van een onderlinge band tussen de ondernemingen (of er sprake is van een multi-opf). Bij een bedrijfstakpensioenfonds mag een werkgever zich slechts vrijwillig aansluiten ingeval van een aantal in de wet limitatief opgesomde situaties, waarbij vaak sprake is van een band met de betreffende bedrijfstak. Deze regels voor domeinafbakening zouden komen te vervallen, met als gevolg dat iedere onderneming (uit Nederland of buitenland) zich kan aansluiten bij een pensioenfonds dat als API functioneert.

Na een consultatieronde op internet, is de verwachting dat een wetsvoorstel met betrekking tot het voorgaande in het najaar van 2013 bij de Tweede Kamer wordt ingediend. De bedoeling is dat de nieuwe wetgeving op 1 juli 2014 in werking treedt.

#### *Heroverweging waardeoverdracht*

In februari 2012 heeft voormalig minister Kamp een advies gevraagd aan de Stichting van de Arbeid betreffende de heroverweging van de huidige regelgeving over waardeoverdracht. Redenen voor eventuele heroverweging zijn volgens de minister de uitvoeringstechnisch complexe en langdurige waardeoverdrachtstrajecten en het feit dat werkgevers geconfronteerd kunnen worden met bijbetalingslasten. Verder zou het financiële belang bij waardeoverdracht sterk zijn afgenomen en zou het voor deelnemers nog steeds lastig zijn een goede keuze te maken met betrekking tot waardeoverdracht.

De minister heeft de suggestie gedaan het Verbond van Verzekeraars en de Pensioenfederatie bij de advisering door de Stichting van de Arbeid te betrekken. Het advies wordt begin 2013 verwacht.

#### *Europese Pensioenfondsrichtlijn*

In de Europese Pensioenfondsrichtlijn zijn regels opgenomen ten aanzien van onder meer de door een pensioenfonds aan te houden buffers en technische voorzieningen. De Pensioenwet (FTK) is hierop geënt.

De Europese Commissie heeft aangekondigd de Europese Pensioenfondsrichtlijn te willen herzien, in die zin dat pensioenfonds dezelfde buffers zouden moeten aanhouden als verzekeraars. Dat zou onder meer betekenen dat een zekerheidsmaatstaf zou moeten worden gehanteerd van 99,5% in plaats van de huidige 97,5%.

Het kabinet acht dit gevolg zeer onwenselijk en zal intensief gaan lobbyen om deze wijziging van de Pensioenfondsrichtlijn tegen te houden.

## 5.2. Pensioenregeling

### 5.2.1. Inhoud pensioenregeling

Het pensioenfonds verleent aanspraken op ouderdoms-, pre-, nabestaanden- en wezenpensioenen. De aanspraken worden verkregen op basis van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling.

De belangrijkste onderdelen van de regeling zijn:

- De opbouw van het ouderdomspensioen bedraagt 2,15% van de pensioengrondslag per jaar.
- Het nabestaandenpensioen is met ingang van 2010 op risicobasis verzekerd en bedraagt 70% van het te bereiken ouderdomspensioen.
- Het wezenpensioen bedraagt 14% van het te bereiken ouderdomspensioen.
- De premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid is gebaseerd op een 6 klassen-systeem.
- Vervroegde ingang van de pensioendatum, variabele hoogte van de uitkeringen en deeltijdpensionering zijn mogelijk.
- De voorwaardelijke toeslagverlening van de actieve deelnemers is gebaseerd op de loonontwikkeling volgens de CAO Recreatie.
- De voorwaardelijke toeslagverlening van de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers is gebaseerd op de consumenten prijsindex (CPI, alle huishoudens), zoals vastgesteld door het CBS.

Per 1 januari 2012 zijn het pensioen- en prepensioenreglement aangepast voor deelnemers die arbeid verrichten en tegelijkertijd genieten van een VUT en/of prepensioen uitkering. Verder zijn de factoren voor de in- en afkoop van ouderdomspensioenen geactualiseerd. Per 1 januari 2013 zijn het pensioen- en prepensioenreglement geactualiseerd en verduidelijkt en is een artikel over de klachten- en geschillenprocedure toegevoegd. In de kernvergadering van 16 november 2012 zijn deze veranderingen goedgekeurd.

### 5.2.2. Verzekering

Het pensioenfonds heeft zijn pensioenregeling verzekerd bij Aegon Levensverzekering N.V. De verzekeringstechnische risico's zijn ondergebracht in een garantiecontract, welke loopt tot 31 december 2014. Aegon garandeert de tarieven tot en met de einddatum van de overeenkomst en daarna levenslang de op 31 december 2014 gefinancierde pensioenen.

Op basis van het garantiecontract deelt het pensioenfonds in de technische resultaten die worden behaald. Jaarlijks wordt het resultaat op sterfte, arbeidsongeschiktheid en mutaties vastgesteld en gereserveerd. Op de einddatum van de overeenkomst heeft het fonds recht op een aandeel van 70% in het gecumuleerde en opgerente technische resultaat. Een eventueel negatief technisch resultaat komt ten laste van Aegon.

Aegon heeft de tegenover de pensioenverplichtingen aangehouden beleggingen ondergebracht in een gesepareerd beleggingsdepot. Hierdoor ontvangt het pensioenfonds jaarlijks de overrente die in dit gesepareerd beleggingsdepot wordt gerealiseerd. Eventuele negatieve overrente wordt niet bij het pensioenfonds in rekening gebracht, maar doorgeschoven naar het volgende verslagjaar. Het saldo van de negatieve overrente aan het eind van boekjaar 2012 (ad € 3.302.912.) zal worden verrekend met toekomstige positieve resultaten.

### 5.2.3. Ontwikkelingen in de pensioenregeling

Per 1 januari 2012 zijn door het bestuur de volgende bedragen vastgesteld:

- Franchise: € 11.953 (2013: € 12.104; 2011: € 11.810);
- De premiebijdrage van de aangesloten ondernemingen bedraagt 19,4% van de pensioengrondslag (2013 en 2011: idem);
- De premiebijdrage van de werknemers bedraagt 9,7% van de pensioengrondslag (2013 en 2011: idem);
- De pensioenopbouw per jaar bedraagt 2,15% van de pensioengrondslag (2013 en 2011: idem).

#### 5.2.4. Premies

##### *Kostendekkende premie*

De van de werkgevers en werknemers ontvangen bijdragen zijn in 2012 net onvoldoende om de daadwerkelijk door de verzekeraar in rekening gebrachte premies (verhoogd met de kosten pensioenuitvoering) te voldoen. Rekening houdend met de vrijval van de excassokostenopslag is de premie in 2011 wel kostendekkend geweest. Het bestuur zal in de bestuursvergadering van september 2013, op basis van de prognoses voor 2013, bezien of het premiebeleid aanpassing behoeft.

##### *Feitelijke premie*

De totale jaarpremie voor de pensioenregeling bedraagt 19,4% van de pensioengrondslag en de werknemers- en werkgeversbijdrage allebei 9,7% (2011: idem).

Bij arbeidsongeschiktheid van een deelnemer wordt vrijstelling van premiebetaling verleend naar de mate waarin deze arbeidsongeschikt is, in lijn met het gebruikelijke 6-klassen systeem. Ter verkrijging van de premievrijstelling dient de W.I.A.-beschikking (voorheen W.A.O.) aan het pensioenfonds te worden overlegd.

De bij de aangesloten werkgevers en de Stichting VUTbz in rekening gebrachte feitelijke premie bedraagt € 4.403.818 (2011: € 4.376.630).

#### 5.2.5. Toeslagverlening (indexatie)

Het bestuur van het pensioenfonds heeft besloten om de opgebouwde pensioen- en prepensioenrechten van alle deelnemers per 1 januari 2013 niet te verhogen. Per 1 januari 2012 heeft eveneens geen verhoging van de opgebouwde pensioen- en prepensioenrechten plaatsgevonden. Dit besluit vloeit voort uit het indexatiebeleid: bij een pensioenfonds dekkingsgraad onder de 105% ultimo boekjaar wordt geen toeslag verleend. Per ultimo 2012 is daarom geen voorziening getroffen voor de verhoging van de opgebouwde pensioen- en prepensioenrechten, anders dan voor de verhogingen met betrekking tot voorgaande jaren welke ultimo boekjaar administratief nog dienen te worden verwerkt; de voorziening voor verhogingen ultimo boekjaar bedraagt € 223.740 (2011: € 207.522).

Het bestuur maakt voor wat betreft het toeslagenbeleid (indexatiebeleid) gebruik van de zogenaamde indexatiematrix variant D1. Hierbij vindt een voorwaardelijke toeslagverlening plaats op basis van een ex ante bepaalde maatstaf, waarbij het de ambitie is om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. Hierbij moet geëxpliciteerd worden op welke wijze wordt bepaald hoe hoog de daadwerkelijke toekenning zal zijn. Uit een continuïteitsanalyse (ALM-studie) blijkt welke gemiddelde toekenning op de lange termijn realistisch is (ten opzichte van de maximale toeslag).

De voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit overrendementen. De premie bevat dus geen opslag voor toeslagverlening. In het financieringsbeleid moet omschreven zijn op welke wijze de toeslag wordt toegekend. Aangetoond dient dan te worden dat toekenning realistisch is. De premiekortingsgrens bij het fonds is gelijk aan de situatie waarin de technische voorzieningen en het vereist eigen vermogen volledig door waarden zijn gedekt en de waarden die nodig zijn om de toeslagambitie volledig te verwezenlijken aanwezig zijn.

Per 1 januari 2010 is de maatstaf voor de voorwaardelijke toeslagverlening aan de actieve deelnemers gewijzigd. Analoot aan de pensioenregeling van de Stichting Pensioenfonds Recreatie wordt op de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers jaarlijks een toeslag verleend van maximaal de loonontwikkeling volgens de CAO Recreatie. Deze maatstaf is reeds van toepassing over 2009. Tot en met 31 december 2009 werd op de pensioen- en prepensioenrechten en de pensioen- en prepensioenaanspraken jaarlijks een toeslag verleend van maximaal de stijging van de consumenten prijsindex (CPI, alle huishoudens), zoals vastgesteld door het CBS. Deze maatstaf is nog steeds van toepassing voor gewezen deelnemers alsmede pensioengerechtigden. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioen- en prepensioenrechten en pensioen- en prepensioenaanspraken worden aangepast.

Hierbij was tot en met 31 december 2010 de hoogte van de beleidsdekkingsgraad bepalend. Deze is hierbij gedefinieerd als het quotiënt tussen het vrije vermogen dat wordt aangehouden in het gesepareerde beleggingsdepot plus de voorziening pensioenverplichtingen berekend op marktwaarde enerzijds en

anderzijds de voorziening pensioenverplichtingen berekend op marktwaarde. Het bestuur heeft tot en met 31 december 2010 bij toeslagverlening de onderstaande staffel gehanteerd:

Beleidsdekkingsgraad	Indexatie
DG >= 135%	100% van CPI + eventueel inhaal indexatie
125% <= DG < 135%	100% van CPI
115% <= DG < 125%	50% van CPI
DG < 115%	geen indexatie

Per 1 januari 2011 is het toeslagenbeleid afgestemd op dat van het bedrijfstakpensioenfonds. Bij de toeslagverlening laat het bestuur zich leiden door de zogenaamde pensioenfonds dekkingsgraad volgens het onderstaande beleidskader:

Pensioenfonds dekkingsgraad	Toeslagenverlening
DG >= VV SPR	100% + eventueel inhaal toeslagverlening
105% <= DG < VV SPR	pro rato
DG < 105%	geen toeslagverlening

De pensioenfonds dekkingsgraad wordt als volgt bepaald: Belegd vermogen op marktwaarde / Voorzieningen op marktwaarde. Het vereist vermogen van het bedrijfstakpensioenfonds (VV SPR) bedroeg per ultimo 2010 116% en zal indien van toepassing jaarlijks aangepast worden.

De hoogte van de pensioenfonds dekkingsgraad bedroeg 98,5% ten tijde van de bepaling van de toeslagen per 1 januari 2013. Derhalve is over 2012 geen toeslag verleend.

Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Over de jaren is de per 1 januari toegekende indexatie als volgt:

	2012	2011	2010	2009	2008
Actieve deelnemers	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,50%
Gewezen en gepensioneerde deelnemers	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,50%
Prepensioenregeling	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,50%

Gedurende het boekjaar zijn geen indexaties van de opgebouwde pensioenaanspraken verwerkt, met uitzondering van een aantal incidentele gevallen welke in het verleden door omstandigheden nog niet konden worden verwerkt. Dit betreft onder andere een groep arbeidsongeschikte deelnemers. Ter financiering van deze incidentele indexaties is in 2011 aan de verzekeraar een koopsom betaald ad € 243.977.

Ultimo boekjaar dienen de navolgende indexaties nog administratief te worden verwerkt:

- Indexatie van enkele arbeidsongeschikte deelnemers over de periode 1 januari 2002 tot en met 1 januari 2008 met (totaal) 16,74%. Hiervoor is ultimo boekjaar een voorziening opgenomen ad € 223.740.

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen ultimo boekjaar is reeds rekening gehouden met bovenstaande nog te verwerken indexaties.



### 5.2.6. Premies en koopsommen

Bij de aangesloten werkgevers is in rekening gebracht:

	2012	2011
Werkgeversgedeelte	2.126.889	2.105.994
Werknemersgedeelte	2.117.782	2.105.994
VUT-premie	159.147	164.642
Totaal	4.403.818	4.376.630

De verzekeringsmaatschappij heeft in rekening gebracht, inclusief alle vermelde opslagen (dit betreft de conform de verzekeringsovereenkomst, op basis van de 4%-reserve, verschuldigde bedragen):

	2012	2011
Bruto premies	3.580.065	3.453.277
Indexatiekoopsommen	0	243.977
Overige koopsommen	40.550	67.942
Afkopen aan het pensioenfonds	(48)	(143)
Garantiekosten	122.547	111.919
Totaal	3.743.114	3.876.972

Indien bij bovenstaande door de verzekeraar in rekening gebrachte bedragen tevens rekening wordt gehouden met de pensioenuitvoeringskosten (2012: € 805.725, 2011: € 807.114) kan worden gesteld dat de door het fonds in rekening gebrachte premie niet kostendekkend is. Echter, het door verzekeraar in rekening gebracht bedrag bevat in 2011 tevens de ten laste van het boekjaar komende indexatiekoopsom. Indexatiekoopsommen worden niet gefinancierd vanuit de premiebijdragen en dienen derhalve bij de toetsing van de kostendekkende premie buiten beschouwing te worden gelaten. De door de verzekeraar in 2011 en 2012 in rekening gebrachte premies bevatten een excassokostenopslag. De vrijval van de excassokostenopslag (2012: € 80.138 2011 € 70.609) dient bij de toetsing van de kostendekkende premie meegenomen te worden. Binnen de post overige koopsommen heeft een bedrag van € 17.671 betrekking op voorgaande jaren.

Gezien het bovenstaande kan worden gesteld dat de door het fonds in rekening gebrachte premies in 2011 net wel en in 2012 net niet hoog genoeg zijn om de aan de verzekeraar verschuldigde premies (rekening houdende met de pensioenuitvoeringskosten) te voldoen. Met het oog hierop zal het bestuur in de bestuursvergadering van september 2013, op basis van de prognoses voor 2013, bezien of het premiebeleid aanpassing behoeft.

### 5.2.7. Werkgevers- en deelnemersbestand

Op 31 december 2012 waren 64 (2011: 67) premiebetalende werkgevers aangesloten bij het pensioenfonds.

Het verloop van de deelnemers in het boekjaar is als volgt:

	Actieven*	Gewezen deel- nemers	Ouder- doms- pensioen	Nabestaan- den- pensioen	Wezen- pensioen
Stand per 31-12-2011	1.920	3.633	631	133	15
Toename door:					
- Nieuwe toetredingen	272	0	0	0	0
- Herintredingen	19	(19)	0	0	0
Afname door:					
- Dienstverlating	(234)	234	0	0	0
- Pensioenering	(21)	(39)	60	17	3
- Waardeoverdrachten	0	(4)	0	0	0
- Overlijden	(2)	(5)	(25)	(6)	0
- Afloop	0	0	0	0	(2)
- Afkoop kleine pensioenen	0	(887)	0	0	0
- Overige oorzaken	2	(1)	(4)	(3)	0
Stand per 31-12-2012	1.956	2.912	662	141	16

Ad \* Waarvan 58 deelnemers (2011: 67) met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

### 5.3. Beleggingen

#### 5.3.1. Beleggingsbeleid

De algemene doelstelling is een zo goed mogelijk rendement behalen binnen de randvoorwaarden van een aanvaardbaar risico.

Ten einde de beoogde pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veilig te stellen, wenst het bestuur de toevertrouwde middelen op een verantwoorde en solide wijze te beleggen. Hoewel het rendement op de portefeuille een hoge prioriteit heeft, staan een defensief karakter van het beleggingsbeleid en een voorzichtige afweging van risico en rendement voorop.

Het pensioenfonds voert in overleg met de vermogensbeheerder een 'actieve' beleggingsstijl. Dit wil zeggen dat zal worden getracht op basis van marktvisie een hoger rendement te behalen dan de gekozen benchmark. Dit alles binnen de randvoorwaarden van een aanvaardbaar risico.

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het strategische beleggingsbeleid. Hieronder wordt verstaan de vaststelling van het doel en de stijl van het beleggingsbeleid, de strategische allocatie en bandbreedtes en de benchmarks.

De strategische allocatie is de verdeling van het vermogen over beleggingscategorieën waarbij op langere termijn optimalisatie van het rendement wordt verwacht. Randvoorwaarde is dat de pensioenverplichtingen nagekomen kunnen worden en het risico aanvaardbaar is.

Het vermogen van het fonds wordt belegd in een mix met 29% in wereldwijde aandelen en 71% in vastrentende waarden. Ten behoeve van de berekening van de overrente wordt echter voor het bekleemde vermogen gerekend met een mix van 20% in aandelen en 80% in vastrentende waarden. Dit brengt met zich mee dat de asset mix van het vrije vermogen een groter percentage aandelen kent.

Het beleggingsproces is gericht op waardetoevoeging door middel van een actief beleid over en binnen de beleggingscategorieën. Ten aanzien van aandelen heeft het actieve beleid betrekking op landen, sectoren en

individuele bedrijven. Bij obligaties leidt het beleid bovendien tot het innemen van duration en yieldcurve posities.

Door te beleggen in het Long Duration Overlay (LDO) fonds wordt getracht de rentegevoeligheid van de vastrentende portefeuille meer in overeenstemming te brengen met de rentegevoeligheid van de verplichtingen. Het LDO-fonds bestaat uit swaps en een buffer die weer bestaat uit staatsobligaties. Door een klein deel van de strategische portefeuille in het LDO-fonds te beleggen wordt 50% van de dollar durationgap afgedekt. De dollar durationgap is het verschil tussen de gewogen duration van de verplichtingen en van de beleggingen. Jaarlijks wordt de renteafdekking herijkt. Met ingang van 2013 zal het rendement van het LDO fonds toegerekend worden aan het bekleemde vermogen.

De samenstelling van de beleggingsportefeuille per ultimo 2012 is weergegeven in onderstaande tabellen.

Minimum (%)	Mandaat		Maximum (%)	Beleggingscategorie	Portefeuille	
	Strategisch (%)				Marktwaaarde (* € 1.000)	Tactisch (%)
24,0	29,0		34,0	Aandelen	55.193	30,8
61,0	71,0		81,0	Vastrentende waarden	124.227	69,4
-5,0	0,0		5,0	Liquiditeiten	-276	-0,2
	100,0			<b>totaal</b>	<b>179.144</b>	<b>100,0</b>

Aandelen	Mini-mum (%)	Strate-gisch (%)	Feitelijk (%)	Maxi-mum (%)	Benchmark
Aegon World Equity Fund (EUR)	100	100	100	100	MCSI ACWI (USD, GBP, JPY hedged to € cst

Vastrentende waarden	Mini-mum (%)	Strate-gisch (%)	Feitelijk (%)	Maxi-mum (%)	Benchmark
Aegon European Credit Fund	10,0	15,0	15,7	20,0	Barclays capital Euro Corp Bond Index
Aaegon Core Eurozone Gov Bond Index Fund	46,0	63,7	62,7	82,0	ML Core Eurozone Gov Bond Index cst
Aegon Long Duration Overlay	1,7	4,4	5,6	8,7	Customized Long Duration Overlay Index
Aegon Tactical Interest Rate Overlay	0,0	2,0	2,0	3,0	Merrill Lynch Europ. Union Gov. Bond
Aegon Hypothekenfonds	10,0	15,0	14,0	20,0	JP Morgan Gov. Bond Index Traded Neth.

### 5.3.2. Beleggingsresultaten

Per ultimo 2012 vertegenwoordigen de beleggingen van het fonds een waarde van circa € 179 miljoen. Ten opzichte van 2011 is de waarde met circa € 21 miljoen toegenomen, nadat de waarde in 2011 al met € 12 miljoen was gestegen.

In 2012 is een jaarrendement gerealiseerd van 14% na kosten inclusief het Long Duration Overlay Fund. Exclusief de rentehedge was het rendement bijna 11%. Ten opzichte van de benchmark betekent dit een outperformance van 0,71%.

Het World Equity Fund, waarbij de belangrijkste buitenlandse valutarisico's zijn afgedekt, kende een absolute performance van 15,95% tegenover een benchmark met een performance van 15,22% en laat daarmee een toegevoegde waarde zien. De vastrentende waarden hebben een rendement van 9% opgeleverd, ten opzichte van een benchmark van 8%. Deze outperformance heeft voornamelijk te maken met de outperformance binnen de categorie bedrijfsobligaties.

Op portefeuilleniveau voegde het Long Duration Overlay Fund ruim 3% toe aan het rendement van het beleggingsdepot.

Performance in % (voor kosten)	2012		
	PF	BM	TW
Aandelen	16.31	15.22	0.95
Vastrentende waarden (excl. LDO)	9.01	8.00	0.94
Totaal excl. LDO (gewogen) voor kosten	11.19	10.16	0.94
Totaal excl. LDO (gewogen) na kosten	10.94	10.16	0.71

PF = portefeuille    BM = benchmark    TW = toegevoegde waarde

Performance in % (voor/na kosten, incl. LDO)	2012
LDO	109.18
Totaal voor kosten (gewogen)	14.35
Totaal na kosten (gewogen)	14.06

### 5.3.3. Financiële markten

De wereldwijde economische groei was door de intensivering van de Europese schuldencrisis in 2012 lager dan in 2011. De economie van de Verenigde Staten groeide echter wel gestaag door en ook de Amerikaanse financiële sector staat er goed voor. Daar is de kredietcrisis voortvarend aangepakt, zodat banken in staat zijn om geld uit te lenen tegen een lage rente. Bovendien vormen de Verenigde Staten, in tegenstelling tot Europa, een fiscale unie, waardoor individuele staten makkelijker geld kunnen lenen. Verder werden pijnlijke bezuinigingsmaatregelen uitgesteld vanwege het verkiezingsjaar 2012 en voert de Amerikaanse centrale bank een zeer ruim monetair beleid, onder andere via diverse opkoopprogramma's.

Macro-economisch gezien was 2012 voor veel Europese landen een moeilijk jaar met stagnerende groei, oplopende werkloosheid en forse begrotingstekorten. Dit remde de binnenlandse vraag, zodat deze landen het vooral van hun export naar buiten de Europese Unie moesten hebben. Ook China had last van de Europese recessie omdat het minder kon exporteren. Verder zat China door een grote investeringsgolf met omvangrijke, maar wel onrendabele bouw- en woningprojecten in zijn maag. Door al deze problemen was het twijfelachtig of China zijn hoge groeipercentages kon handhaven. In de loop van 2012 bleek de Chinese economie toch goed te presteren.

Europese aandelen deden het heel behoorlijk in 2012, maar er waren wel forse verschillen tussen de landen. De Duitse markt deed het goed door de sterke winstontwikkeling van exporterende bedrijven, terwijl de koers van Spaanse, Portugese en Griekse aandelen flink daalde door de economische problemen in deze landen. In Noord-Amerika stond 2012 in het teken van onzekerheid. Het nieuws werd gedomineerd door de zwakke Amerikaanse arbeidsmarkt, de mogelijke escalatie van de Europese schuldencrisis en de afzwakkende Chinese economische groei. Tegen deze achtergrond was de Amerikaanse aandelenmarkt erg beweeglijk. Cyclische sectoren deden het goed, waarbij financiële waarden en consumentengoederen het best presteerden. De traditioneel defensieve sectoren energie en nutsbedrijven bleven daarentegen achter. Voor Aziatische aandelenmarkten was 2012 een heel goed jaar. Het jaar begon optimistisch, maar in het tweede kwartaal volgde een correctie. Maar er waren tekenen van een afzwakkende economische groei in China, en in Europa laaide de schuldencrisis op.

De markt voor vastrentende waarden werd sterk ondersteund door acties van overheden en centrale banken. De voorzitter van de Europese centrale bank, Mario Draghi, gaf de tweede impuls met zijn geruststellende woorden en de aankondiging eind juli van de Outright Monetary Transactions (OMT). De risico's van de Europese schuldencrisis werden hierdoor flink ingeperkt, maar verdwenen niet helemaal. Zo laaide de crisis in de loop van het jaar meerdere keren op, onder andere door de Griekse verkiezingen en onzekerheid over het Spaanse bankwezen. De tendens bleef echter positief en de markten gingen uiteindelijk maar een kant op: omhoog.

#### **5.3.4. Beleggingsvooruitzichten**

Door de maatregelen van de Europese Unie en de Europese centrale bank zijn de risico's op de lange termijn flink gedaald. Toch zijn niet alle risico's verdwenen. Zo blijft het risico bestaan dat de Griekse regering valt en loopt het macro-economische en fiscale aanpassingsproces in Spanje wellicht vertraging op. Gezien deze risico's verwachten we de nodige bewegelijkheid op de financiële markten. Wel denken we dat de risico-opslag van de perifere landen in de loop van het jaar verder afneemt, vooral door de vergaande bezuinigingen en hervormingen.

Net als vorig jaar voorzien wij geen verbetering met lage economische groei en lagere inflatie. Op termijn verwachten we dat de rente wel zal stijgen maar op korte termijn zal de Duitse rente laag blijven. Hoewel het er iets positiever uitziet voor Europa dan vorig jaar liggen hoge rendementen niet in het verschiet.

De verwachtingen voor aandelen zijn ten opzichte van de overige categorieën het positiefst. In het meest waarschijnlijke scenario blijft de rente op middellange termijn wat stijgen en zal zorgen voor een laag totaal rendement op staatsobligaties. Aangezien de risico-opslagen op andere vastrentende categorieën zijn gedaald verwachten we daar ook geen hoge rendementen op. Zolang er geen of zeer matig herstel is op financiële markten zullen ook grondstoffen het niet goed doen. We zijn gematigd positief over vastgoed. Het dividendrendement is goed maar vastgoedbedrijven zijn zeer gevoelig voor een stijging van de rente wat hun winstgevendheid negatief zal beïnvloeden.

#### 5.4. Financiële resultaten en stand van zaken

##### **5.4.1. Solvabiliteit en liquiditeit**

###### *Liquiditeit*

De premiebijdragen van de aangesloten ondernemingen zijn circa 4,0% lager (2011: 1,8% lager) dan de aan de verzekeraar verschuldigde premies, verhoogd met de pensioenuitvoeringskosten. Dit heeft een negatief effect op de liquiditeit.

###### *Solvabiliteit*

De financiële positie van het pensioenfonds komt tot uitdrukking in de zogeheten dekkingsgraad, die de verhouding aangeeft tussen het pensioenvermogen en de technische voorzieningen. Het pensioenvermogen is daarbij de som van de technische voorzieningen en het vermogen van het pensioenfonds.

De dekkingsgraad bedraagt per ultimo 2012 116,6% (2011: 116,1%).

Het solvabiliteitsrisico is volledig afgedekt middels een garantiecontract met de verzekeraar. Op basis van de bepalingen in de Pensioenwet dient het fonds met ingang van boekjaar 2010 een minimaal vereist eigen vermogen aan te houden; dit is vastgesteld op 25% van de jaarlijkse beheerkosten en bedraagt € 201.431 (te weten 0,11% van de technische voorzieningen). Het vereist eigen vermogen is gelijk gesteld aan het Minimaal Vereist Eigen Vermogen.

###### *Herstelplan*

Onder invloed van de financiële crisis is de dekkingsgraad van veel pensioenfonds eind 2008 sterk gedaald. Deze fondsen moesten voor 1 april 2009 een lange en een korte termijn herstelplan indienen bij DNB. Wat houden deze herstelplannen in?

###### Lange termijn herstelplan

Als de dekkingsgraad van een pensioenfonds onder het vereist eigen vermogen ligt, maar boven het minimaal eigen vermogen (100,12%), is er sprake van een reservetekort. Pensioenfonds moeten in dat geval een lange termijn herstelplan opstellen. Dit plan bevat de concrete maatregelen waardoor het fonds binnen een termijn van maximaal vijftien jaar weer voldoet aan het vereist eigen vermogen. Door het herstelplan wordt voorkomen dat het herstel van een groot reservetekort naar achteren wordt verschoven.

###### Korte termijn herstelplan

Als een pensioenfonds minder eigen vermogen heeft dan het minimaal vereist eigen vermogen (100,12%), is er sprake van een situatie van onderdekking. Pensioenfonds moeten in dat geval een korte termijn herstelplan opstellen. Het korte termijn herstelplan bevat de concrete maatregelen waardoor het fonds binnen een termijn van maximaal drie jaar weer gaat voldoen aan het minimaal vereist eigen vermogen. In

geval van onderdekking kan niet worden geïndexeerd en wordt waardeoverdracht bemoeilijkt. Daarom is het in het belang van de deelnemers dat een dergelijke situatie tijdig wordt hersteld.

*Volledig verzekerd*

Gezien het feit dat het fonds volledig verzekerd is, hoefde het fonds geen herstelplan op te stellen. Het bestuur is vanzelfsprekend continu bezig met het vormgeven van maatregelen die erop gericht zijn om de financiële situatie van het fonds te verbeteren.

**5.4.2. Resultaat pensioenfonds**

Het totaal resultaat over het boekjaar bedraagt € 3.321.920 (2011: € 456.264). Voor het verkrijgen van inzicht in de verschillende verlies- en winstbronnen die tot dit resultaat hebben geleid is een actuariële analyse gemaakt. Het resultaat van deze analyse is in het onderstaande overzicht vermeld :

	2012	2011
Premiebijdragen werkgevers en werknemers	3.598.093	3.569.516
Kosten pensioenopbouw – garantiecontract	(3.743.114)	(3.632.996)
<i>Resultaat op premies</i>	(145.021)	(63.480)
Pensioenuitvoeringskosten	(805.725)	(807.114)
Bijdrage kosten (vanuit premiebijdragen)	805.725	807.114
<i>Resultaat op kosten</i>	0	0
Ontvangen en betaalde intrest	254.589	244.713
<i>Resultaat op intrest</i>	254.589	244.713
Uitkeringen deelnemers	(4.579.340)	(4.034.775)
Afkopen aan deelnemers	(794.678)	(82.676)
Uitkeringen verzekering – garantiecontract	4.579.340	4.034.775
Afkopen klein pensioen – garantiecontract	794.678	82.676
<i>Resultaat op uitkeringen</i>	0	0
Binnenkomende waardeoverdrachten	38.680	87.138
Koopsommen waardeoverdrachten	(26.458)	(93.483)
Uitgaande waardeoverdrachten	(34.285)	(316.979)
Afkopen waardeoverdrachten	26.149	285.643
<i>Resultaat op waardeoverdrachten</i>	4.086	(37.681)
Toeslagverlening (niet vanuit premiebijdragen)	0	46.022
Uitkering overrente	2.956.024	76.582
Aandeel in technisch resultaat	172.952	79.379
Overige baten	79.290	110.729
Overige resultaten	3.208.266	312.712
<b>Resultaat boekjaar</b>	<b>3.321.920</b>	<b>456.264</b>

**5.4.3. Financiële vooruitzichten**

De solvabiliteit van het fonds is in hoge mate afhankelijk van de ontwikkelingen op de financiële markten. Met name de ontwikkeling van de rentetermijnstructuur en de ontwikkeling op de aandelenmarkt zijn hierbij van belang. Het bestuur verwacht dat de onzekerheid op de financiële markten voorlopig zal aanhouden. Naar verwachting zal geen sprake zijn van een substantiële verbetering van de solvabiliteit op korte termijn. Het solvabiliteitsrisico is volledig afgedekt middels een garantiecontract met Aegon.

De onzekerheid op de financiële markten leidt ertoe dat geen betrouwbare voorspellingen kunnen worden gedaan over de hoogte het financiële resultaat.

#### 5.4.4. Uitvoeringskosten

In haar Aanbevelingen Uitvoeringskosten van november 2011 heeft de Pensioenfederatie aanbevolen om de kosten van pensioenuitvoering per deelnemer en de kosten van vermogensbeheer in procenten van het gemiddeld belegd vermogen te rapporteren. Het aantal deelnemers is hierbij de som van de actieve deelnemers en pensioengerechtigden.

De integrale kosten van de pensioenregeling kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
<b>Pensioenbeheer</b>		
Pensioenuitvoeringskosten	805.725	807.114
Kostenopslagen begrepen in premies verzekering	96.343	96.887
<b>Vermogensbeheer</b>		
Directe kosten vermogensbeheer	9.320	9.184
Indirecte kosten vermogensbeheer verrekend met indirecte beleggingsopbrengsten	392.667	334.283
<b>Transactiekosten</b>	104.885	60.522
<b>Integrale kosten pensioenregeling</b>	<b>1.408.940</b>	<b>1.310.948</b>
Kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer	325	335
De kosten van vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,23%	0,23%
De transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,06%	0,04%

#### 5.5. Pension Fund Governance

Het bestuur van het pensioenfonds streeft als eindverantwoordelijke uitvoerder van de door sociale partners overeengekomen pensioenregeling naar een optimale kwaliteit, zorgvuldigheid en openheid met betrekking tot die uitvoering. Het bestuur onderschrijft dan ook de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance, hierna PFG) die de Stichting van de Arbeid in 2005 heeft vastgesteld en thans zijn opgenomen in de Pensioenwet (PW) en zal deze principes naleven. Hieronder volgt een beschrijving van hoe het bestuur invulling heeft gegeven aan de diverse principes.

##### 5.5.1. Transparantie, communicatie en openheid

Het bestuur geeft inzicht in de besluitvormingsprocedures. Geldige besluiten kunnen door het bestuur genomen worden in vergaderingen waarin ten minste de helft plus één van de bestuursleden van het algemeen bestuur tegenwoordig of vertegenwoordigd is.

Als het aantal bestuursleden van werkgeverszijde ongelijk is aan het aantal bestuursleden van werknemerszijde, wegen de stemmen van de oververtegenwoordigde bestuursleden zoveel minder als nodig om een gelijk stemgewicht van beide geledingen te bereiken.

Het bestuur publiceert jaarlijks een jaarverslag dat voldoet aan de eisen die het Burgerlijk Wetboek en de Raad voor de Jaarverslaggeving daaraan stellen. Het jaarverslag wordt tevens gedeponneerd bij de Kamer van Koophandel waar het pensioenfonds ingeschreven staat.

Geïnteresseerden kunnen de statuten en het pensioenreglement van het pensioenfonds opvragen bij het fonds.

In 2012 heeft het bestuur het communicatiebeleid van het fonds herijkt en vastgelegd in een geactualiseerd communicatiebeleidsplan. Begin 2013 is een nieuwe pensioenleeswijzer opgesteld en is een start gemaakt met de bouw van een internetsite.

Het bestuur van het fonds heeft besloten geen gebruik te maken van het toeslagenlabel.

### 5.5.2. Bestuur

#### *Integere bedrijfsvoering*

Het beleid van het bestuur van het fonds is gericht op een integere bedrijfsvoering. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in artikel 143 van de PW. Dit houdt onder meer in:

- een adequate administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) en risicobeheersing;
- een analyse en beheersing van integriteitsrisico's;
- het voorkomen van belangenverstremming;
- een duurzame beheersing van (financiële) risico's.

Deze zaken zijn onder meer uitgebreid vastgelegd in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN), de gedragscode van het fonds en in het jaarverslag.

#### *Functioneren van het bestuur*

Het bestuur evalueert (jaarlijks) zijn functioneren zowel collectief als individueel aan de hand van een model.

### 5.5.3. Verantwoordingsorgaan

Het fonds heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld waaraan het bestuur (ten minste één keer per jaar) verantwoording aflegt over het gevoerde beleid. In dit verantwoordingsorgaan zijn actieve deelnemers, pensioengerechtigden en de aangesloten werkgevers evenredig vertegenwoordigd. In het jaarverslag wordt het oordeel van het verantwoordingsorgaan weergegeven alsmede de reactie van het bestuur van het fonds hierop. Hierbij wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

Het reglement van het verantwoordingsorgaan en de hierop gewijzigde fondsstatuten zijn per 1 januari 2008 van kracht geworden. De benoeming van de leden van het verantwoordingsorgaan heeft voor het eerst plaatsgevonden in de vergadering van het algemeen bestuur van 16 januari 2008.

### 5.5.4. Intern toezicht

Het algemeen bestuur heeft voor de inrichting van het intern toezicht gekozen voor het model 'One Tier Board'. Het algemeen bestuur houdt kritisch toezicht op het dagelijks bestuur van het pensioenfonds. Het dagelijks bestuur is in 2012 uitgebreid naar drie leden welke door het algemeen bestuur worden benoemd. Hiertoe is de heer S.J. Boer benoemd tot aspirant lid van het dagelijks bestuur. Begin 2013 is hij bij DNB aangemeld als lid van het dagelijks bestuur.

De zittingstermijn van de leden van het dagelijks bestuur wordt bepaald door het algemeen bestuur.

### 5.5.5. Deskundigheidsbevordering

Ieder bestuur moet, om inzicht te krijgen in het deskundigheidsniveau van de individuele bestuursleden en te bepalen welk bestuurslid op een bepaald gebied nog opleiding nodig heeft, beschikken over een deskundigheidsplan. Het bestuur van het fonds beschikt reeds enige jaren over een deskundigheidsplan. In dit plan is per bestuurslid aangegeven in welke mate de deskundigheid aanwezig is en of op een bepaald terrein vergroting van de deskundigheid noodzakelijk is. Met het wettelijk incorporeren van de principes voor goed pensioenfondsbestuur is deskundigheidsbevordering meer dan voorheen een dynamisch onderwerp geworden. Dit is ook terug te vinden in de nieuwe opzet van het deskundigheidsplan.

Het bestuur bepaalt zelf hoe het benodigde deskundigheidsniveau bereikt zal worden. Concreet wordt daarom een opleidingstraject in het deskundigheidsplan opgenomen. Het deskundigheidsplan wordt jaarlijks aangepast en bevat objectieve criteria voor periodieke evaluatie.

Het bestuur heeft besloten om ook het verantwoordingsorgaan in het deskundigheidsplan op te nemen. Een en ander heeft ultimo 2008 een nadere invulling gekregen.

Bij het toetreden van een nieuw bestuurslid wordt diens deskundigheid vastgesteld en die van het gehele bestuur opnieuw beoordeeld. In de loop van 2013 zijn zodoende verschillende cursussen voor diverse betrokkenen aan de orde, waarin behalve de deskundigheid op diverse aandachtsgebieden ook competenties van belang zijn.



#### **5.5.6. Vergoedingsregeling**

De voorzitter ontvangt een vaste vergoeding. De overige leden van het algemeen bestuur hebben recht op vacatiegeld voor het deelnemen aan bestuursvergaderingen en aan andere bijeenkomsten waar hun aanwezigheid gewenst is. Reis- en verblijfskosten door de leden van het algemeen bestuur in de uitoefening van hun functie gemaakt, worden vergoed. De secretaris van het algemeen bestuur ziet af van vergoedingen. Ook de leden van het verantwoordingsorgaan hebben recht op vacatiegeld.

Ten aanzien van de hoogte van de vergoedingen geldt dat de zogenaamde SER-vergoedingen worden gevolgd.

#### **5.5.7. Geschillenprocedure**

Het fonds heeft een geschillenprocedure opgesteld. Geschillen kunnen worden ingediend bij de secretaris van de Commissie van Beroep. In het boekjaar zijn geen geschillen aanhangig gemaakt.

In 2011 is met een pensioengerechtigde een meningsverschil ontstaan over een vermeend recht op pensioenopbouw op basis van een genoten prepensioen. Deze controverse is in het eerste halfjaar van 2012 uitgegroeid tot een juridisch geschil. De kantonrechter heeft het pensioenfonds in het gelijk gesteld.

#### **5.6. Maatschappelijk verantwoord ondernemen**

Het bestuur is van mening dat het pensioenfonds een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft. Hierin past ook maatschappelijk verantwoord beleggen.

Dat betekent dat het bestuur de mening heeft dat het pensioenfonds niet belegt in ondernemingen die in strijd handelen met deze maatschappelijke verantwoording. Aegon, als vermogensbeheerder van het pensioenfonds, onderschrijft deze visie. De beleggers van Aegon sluiten met hun beleggingsbeleid aan bij de Code of Conduct die Aegon wereldwijd voert. Deze (hoge) standaarden gelden voor de bedrijven waarin Aegon belegt. De beleggingen volgens deze Code of Conduct sluiten actieve beleggingen in bedrijven die clusterbommen en chemische wapens produceren, ernstige milieuverontreinigende bedrijven en bedrijven die kinderarbeid toestaan uit.

Hierbij past de kanttekening dat de verschillende Social Responsible Indices verschillende maatstaven hanteren in hun definitievorming. En ook deskundige wetenschappers op dit gebied blijken nauwelijks in staat exact te formuleren hoe in hun ogen de grenzen van toelaatbare gradaties getrokken kunnen worden. Gezien het feit dat het maatschappelijk verantwoord beleggen sectorbreed een actueel onderwerp van gesprek is, volgt het bestuur de ontwikkelingen op dit gebied nauwlettend.

Amsterdam, 24 juni 2013

Drs. R.P. van Leeuwen  
Voorzitter algemeen bestuur

E.J. Tromp  
Voorzitter dagelijks bestuur



## Jaarrekening

## 6. Balans per 31 december 2012

(Bedragen in euro en na bestemming van het resultaat)

Activa		2012	2011
<b>Verzekeringsdeel technische voorzieningen</b>			
Garantiecontracten	12.2.1	181.857.762	166.758.481
Overige vorderingen uit hoofde van verzekeringsdeel technische voorzieningen	12.2.3	252.331	79.379
		182.110.093	166.837.860
<b>Vorderingen en overlopende activa</b>			
Vorderingen uit verzekering	12.3.1	29.675.190	26.549.852
Overige vorderingen	12.3.2	309.853	307.434
		29.985.043	26.857.286
<b>Overige activa</b>			
Liquide middelen	12.4.1	67.507	68.836
<b>Totaal activa</b>		<b>212.162.643</b>	<b>193.763.982</b>

Passiva		2012	2011
<b>Stichtingskapitaal en reserves</b>			
Stichtingskapitaal	12.5.1	8	8
Wettelijke en statutaire reserves	12.5.2	29.882.293	26.733.325
Bestemmingsreserves	12.5.3	<u>252.331</u>	<u>79.379</u>
		30.134.632	26.812.712
<b>Technische voorzieningen</b>			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	12.6.1	181.857.762	166.758.481
<b>Overige schulden en overlopende passiva</b>			
Overige schulden	12.7.1	170.249	192.789
<b>Totaal passiva</b>		<b><u>212.162.643</u></b>	<b><u>193.763.982</u></b>



## 7. Staat van baten en lasten over 2012

(Bedragen in euro)

Staat van Baten en Lasten		2012	2011
<b>BATEN</b>			
Premiebijdragen	13.1	4.403.818	4.376.630
Baten uit verzekering	13.2	8.502.994	4.273.412
Overige baten	13.3	333.879	355.442
<b>Totaal baten</b>		<b>13.240.691</b>	<b>9.005.484</b>
<b>LASTEN</b>			
Pensioenuitkeringen	13.4	5.374.018	4.117.451
Pensioenuitvoeringskosten	13.5	805.725	807.114
- Pensioenopbouw	13.6.1	3.583.030	3.484.678
- Indexering en overige toeslagen	13.6.2	0	17.348
- Rentetoevoeging	13.6.3	5.214.259	4.936.484
- Onttrekking voor pensioenuitkeringen	13.6.4	(5.374.144)	(4.117.451)
- Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	13.6.5	(94.488)	(77.053)
- Wijziging marktrente	13.6.6	9.921.822	18.884.664
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	13.6.7	487	(192.160)
- Wijziging uit hoofde van actuariële uitgangspunten	13.6.8	2.128.090	702.346
- Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	13.6.9	(279.775)	(375.711)
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		15.099.281	23.263.145
Mutatie verzekeringsdeel technische voorzieningen	13.7	(15.099.281)	(23.263.145)
Kosten pensioenopbouw	13.8	3.743.114	3.586.974
Saldo overdracht van rechten	13.9	(4.086)	37.681
<b>Totaal lasten</b>		<b>9.918.771</b>	<b>8.549.220</b>
<b>Saldo baten en lasten</b>		<b>3.321.920</b>	<b>456.264</b>

Bestemming van resultaat	2012	2011
Wettelijke en statutaire reserves		
Mutatie Algemene Reserve	3.148.968	376.885
Mutatie Reserve technische winstdeling	172.952	79.379
<b>Totaal bestemming van het resultaat</b>	<b>3.321.920</b>	<b>456.264</b>



## 8. Kasstroomoverzicht over 2012

(Bedragen in euro)

	2012	2011
<b>Kasstroom uit pensioenactiviteiten</b>		
Ontvangen premies	4.392.970	4.263.754
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	(391.017)	(416.377)
Betaalde premies verzekering	(4.040.000)	(3.842.976)
	<b>(38.047)</b>	<b>4.401</b>
<b>Kasstroom uit beleggingsactiviteiten</b>		
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	36.718	146
	<b>(1.329)</b>	<b>4.547</b>
<b>Mutatie liquide middelen</b>		
Liquide middelen ultimo	67.507	68.836
Liquide middelen primo	68.836	64.289
<b>Mutatie liquide middelen</b>	<b>(1.329)</b>	<b>4.547</b>



## 9. Toelichtingen

### 9.1. Verzekering

Het pensioenfonds heeft voor een periode van vijf jaar zijn pensioenregeling verzekerd bij Aegon Levensverzekering N.V. Het verzekeringstechnische risico is ondergebracht in een garantieovereenkomst die is ingegaan op 1 januari 2010 en een looptijd heeft tot 31 december 2014. De verzekeringsmaatschappij garandeert de tarieven tot en met de einddatum van de overeenkomst en daarna levenslang de op 31 december 2012 gefinancierde pensioenen.

Het pensioenfonds deelt in de technische resultaten welke de verzekeraar behaalt. Jaarlijks wordt het resultaat op sterfte, arbeidsongeschiktheid en mutaties vastgesteld en gereserveerd. Op de einddatum van de overeenkomst heeft het fonds recht op een aandeel van 70% in het gecumuleerde en opgerente technische resultaat. Een eventueel negatief technisch resultaat komt ten laste van de verzekeringsmaatschappij.

De verzekeraar heeft de tegenover de pensioenverplichtingen aangehouden beleggingen ondergebracht in een gesepareerd beleggingsdepot. Hierdoor ontvangt het pensioenfonds jaarlijks de overrente die met dit gesepareerd beleggingsdepot wordt gerealiseerd. Eventuele negatieve overrente wordt echter niet bij het pensioenfonds in rekening gebracht, maar inclusief 4% intrest, doorgeschoven naar het volgende verslagjaar.

#### *Vrij vermogen*

Het pensioenfonds beschikt ultimo 2012 over een vrij vermogen dat bij de verzekeraar is belegd in een gesepareerd beleggingsdepot van € 22.995.858 (2011: € 20.118.861).

Over dit vrij vermogen kan door het pensioenfonds te allen tijde vrij worden beschikt. Jaarlijks wordt op basis van het rendement van het beleggingsdepot een intrestbijschrijving aan dit vrije vermogen gedaan. Volgens de nieuwe richtlijnen RJ610 is deze post opgenomen als onderdeel van de vordering op de verzekeraar.

#### *Negatieve overrente*

De (opgerente) negatieve overrente binnen het huidige garantiecontract met verzekeraar Aegon bedraagt ultimo 2012 € 3.302.912 (2011: € 10.943.024), waarbij reeds rekening is gehouden met de verrekening van de overrente over het lopende boekjaar. Omdat er sprake is van een garantiecontract, wordt negatieve overrente niet rechtstreeks ten laste van het pensioenfonds gebracht, maar verrekend met mogelijke positieve toekomstige overrentes (na aftrek van de intrestbijschrijving aan het vrije vermogen). Voor deze intrestgarantie die met verzekeraar is overeengekomen, is een garantievergoeding verschuldigd.

### 9.2. Technische winstdeling

De technische winstdeling wordt jaarlijks in het resultaat van het pensioenfonds verantwoord (op het moment van ontstaan) en niet op het moment van uitkering na afloop van de winstdelingsperiode (1 januari 2015). Het 70% aandeel in het door de verzekeraar gereserveerde (opgerente) technisch resultaat bedraagt ultimo boekjaar 2012 € 252.331 aangezien sprake is van een positief cumulatief technisch resultaat tot en met boekjaar 2012 (ad € 360.473). Het gaat hierbij om een voorwaardelijke niet direct opeisbare vordering. Het jaarlijkse aandeel in het technisch resultaat wordt vanuit de winstbestemming toegevoegd c.q. onttrokken aan de 'Reserve technische winstdeling' (voor zover sprake is van een gecumuleerd positief technisch resultaat over de lopende winstdelingsperiode).



## 10. Toelichting grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

### 10.1. Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ610), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Voor zover niet anders vermeld worden activa en passiva op nominale waarde gewaardeerd. Activa en passiva in vreemde valuta worden gewaardeerd tegen de koersen per balansdatum. De hieruit voortvloeiende koersverschillen worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

### 10.2. Opname in de balans of staat van baten en lasten

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

### 10.3. Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en de regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

### 10.4. Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

### 10.5. Verzekeringsdeel technische voorzieningen

Vorderingen uit het verzekeringcontract die classificeert als garantiecontract worden gelijk gesteld aan de hiertegenover staande voorziening voor pensioenverplichtingen. Bij de waardering van de vordering wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de verzekeraar middels een afslag voor kredietrisico.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in verzekeringsovereenkomsten worden verantwoord op het moment van toekenning door de verzekeraar.

In de toelichting op de balans dient, indien sprake is van een verzekeringcontract waarvoor een gesepareerd beleggingsdepot wordt aangehouden, het verloop van de beleggingen zichtbaar wordt gemaakt. Voor de grondslagen van die verloopoverzichten gelden de volgende waarderinggrondslagen:

Obligaties, hypotheke en aandelen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Voor de participaties in Aegon fondsen betekent dit, dat de intrinsieke waarde per participatie als basis voor de berekening van de actuele waarde wordt gehanteerd.

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Alle resultaten, zowel gerealiseerde als ongerealiseerde, worden onmiddellijk ten gunste respectievelijk ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

#### 10.6. Vorderingen en overlopende activa

Voor zover noodzakelijk wordt op de vorderingen en overlopende activa een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

#### 10.7. Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de markttrente.

Bij de berekening van de voorziening voor pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling van betaling wegens arbeidsongeschiktheid is verleend.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- a. De rentevoet is de DNB yield curve per einde jaar (rentetermijnstructuur).
- b. De sterftekansen zijn ontleend aan de AG prognosetafel 2012-2062 (2011: AG prognosetafel 2010-2060), waarbij rekening is gehouden met ervaringssterfte door het toepassen van correctiefactoren op de sterftekansen die Mercer heeft vastgesteld voor inkomensklasse "Midden".
- c. Voor het partnerpensioen is aangenomen dat de partner drie jaar jonger is dan de verzekerde man en drie jaar ouder is dan de verzekerde vrouw.

d. Voor mannen worden de volgende gehuwdheidsfrequenties toegepast:

Leeftijd	Gehuwdheidsfrequentie
tot 18 jaar	0
van 18 tot 25 jaar	$0,01 + 0,07 (x-18)$
van 25 tot 35 jaar	$0,50 + 0,04 (x-25)$
van 35 tot 65 jaar	0,90
van 65 jaar en hoger	1

Voor vrouwen worden de volgende gehuwdheidsfrequenties toegepast:

Leeftijd	Gehuwdheidsfrequentie
tot 18 jaar	0
van 18 tot 25 jaar	$0,05 + 0,10 (y-18)$
van 25 tot 30 jaar	$0,75 + 0,02 (y-25)$
van 30 tot 50 jaar	0,85
van 50 tot 65 jaar	$0,85 - 0,01 (y-50)$
van 65 jaar en hoger	1

e. De netto premiereserve wordt verhoogd met een excassoreserve van 1,75% van de netto premiereserve.

f. De schadevoorziening voor verzekerden met vrijstelling van premiebetaling wegens arbeidsongeschiktheid is bepaald als de bruto koopsom voor het nog niet gefinancierde gedeelte van de verzekering.

#### 10.8. Algemene kosten

De kosten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

#### 10.9. Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.





## 11. Risicobeheer en derivaten

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de aangesloten werkgevers en de deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele indexatie van opgebouwde pensioenrechten.

In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen

- Beleggingsbeleid;
- Premiebeleid;
- Verzekeringsbeleid;
- Indexatiebeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyse ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruik gemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in de jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (belegging)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

### 11.1. Actuariële risico's

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid.

#### *Langlevensrisico*

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld is verondersteld bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Ondanks dat voor de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van prudente sterftekansen, blijft de kans aanwezig dat langer pensioen moet worden uitgekeerd dan is voorzien.

#### *Kortlevensrisico*

De kans bestaat dat een deelnemer in het pensioenfonds komt te overlijden en een nabestaanden en/of wezenpensioen ingaat, waarvoor een extra toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen moet plaatsvinden. Dit noemen we het kortlevensrisico.

Zowel het langlevens- als kortlevensrisico is volledig verzekerd op grond van de met de verzekeraar gesloten verzekeringsovereenkomst. Dit betekent dat negatieve gevolgen uit hoofde van dit risico voor rekening van de verzekeraar komen.

#### *Arbeidsongeschiktheidsrisico*

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat voorzieningen moeten worden getroffen in verband met arbeidsongeschiktheid van deelnemers waardoor vrijstelling van premiebetaling en/of een arbeidsongeschiktheidspensioen wordt toegekend. Als de mutatie van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid in een jaar uitgaat boven de beschikbare premie(opslag) is sprake van een verlies op arbeidsongeschiktheidsrisico.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is volledig verzekerd op grond van de met de verzekeraar gesloten verzekeringsovereenkomst. Dit betekent dat negatieve gevolgen uit hoofde van dit risico voor rekening van de verzekeraar komen.

#### 11.2. Belangrijkste beleggingsrisico's

##### *Marktrisico*

Marktrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, commodities, private equity en vastgoed) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de ALM-beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van actieve weging van de diverse assetcategorieën en incidenteel gebruik van derivaten.

##### *Valutarisico*

De koersverschillen van buitenlandse valuta's ten opzichte van de euro zijn van invloed op het vermogen van het pensioenfonds. Het valutarisico behoeft alleen voor de zakelijke waarden naar euro's afgedekt te worden; deze afdekking heeft per 1 december 2007 plaatsgevonden.

#### 11.3. Toeslagenrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie de pensioenen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de indexatietoezegging voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft zicht op de mate waarin kan worden geïndexeerd (ook wel aangeduid als de indexatieruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van een nominale rentetermijnstructuur. Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

De nominale rente kan worden verminderd met een bepaald (vast) percentage dat de streefindexatie op lange termijn weergeeft. Ook kan gebruik worden gemaakt van de verwachte loon- of prijsinflatie (afhankelijk van het indexatiereglement).

#### 11.4. Risico van financiële instrumenten

Het pensioenfonds heeft een garantiecontract bij Aegon Levensverzekering N.V. hetgeen betekent dat zij niet is blootgesteld aan prijsrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, kasstroomrisico en operationeel risico voor zover deze risico's samenhangen met de in het contract opgenomen financiële instrumenten.

##### *Systeemrisico*

Systeemrisico is het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale financiële markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert, niet langer verhandelbaar zijn en zelfs hun waarde verliezen. Dit risico is voor het pensioenfonds, evenals voor andere marktpartijen, niet beheersbaar.

#### 11.5. Overige risico's

##### *Kredietrisico verzekeraar*

Onder het kredietrisico wordt het solvabiliteits- c.q. faillissementsrisico van de verzekeraar verstaan.

Als gevolg van een herziening van het Besluit Financieel Toetsingskader pensioenfondsen (Besluit FTK) op 1 februari 2011, is het pensioenfondsen toegestaan het kredietrisico buiten beschouwing te laten bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen en de waardering van de vordering op de verzekeraar op marktwaarde.

Het bestuur heeft gezien de solvabiliteit van Aegon Levensverzekering N.V. besloten om geen kredietafslag te bepalen op de vordering op de verzekeraar ultimo boekjaar.

##### *Matchingrisico*

Dit is het verschil in rentegevoeligheid tussen de beleggingsportefeuille enerzijds en de verplichtingen anderzijds. In beginsel hebben de verplichtingen, vanwege de lange looptijden, een hogere rentegevoeligheid dan de obligaties in de beleggingsportefeuille. Een daling van de rente leidt dan tot een stijging van de verplichtingen, die slechts gedeeltelijk wordt goedge maakt door een stijging van de waarde van de obligatieportefeuille. Om dit risico te beheersen worden de beleggingen zo goed mogelijk afgestemd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen. Dit is gedaan door toevoeging van het Long Duration Overlay Fund (LDO) aan de reeds bestaande portefeuille.

##### *Bestuursrisico*

Onder het bestuursrisico wordt het risico verstaan, dat het bestuur op deelgebieden qua kennis en know how tekort schiet, dit al dan niet veroorzaakt door niet voorziene bestuursvacatures. Dit risico wordt binnen de huidige opzet van het pensioenfonds beheersbaar geacht, mede gezien het feit dat het bestuur wordt bijgestaan door een actuariael en beleggingsadviseur, alsmede op financieel gebied door een extern accountant.

Wel zal het bestuur – mede in het kader van Pension Fund Governance én ter beheersing van dit risico - extra aandacht besteden aan de benodigde deskundigheid.

##### *Bestuurdersaansprakelijkheidsrisico*

Feitelijk is het bestuurdersaansprakelijkheidsrisico géén risico dat het pensioenfonds raakt. Het gaat hier immers om de persoonlijke aansprakelijkheid van bestuursleden, nadat het fonds op zijn aansprakelijkheid is aangesproken, dan wel indien de aansprakelijkheidsclaim volledig zou moeten worden geweten aan de bestuursleden persoonlijk.

Dit laatstgenoemde risico wordt betrekkelijk gering geacht vanwege zaken als getoetste betrouwbaarheid, bewezen integriteit, geen persoonlijke belangen voor het bestuurderscollectief, geen beleggingshandelingen door bestuursleden en tot slot de zorgvuldige totstandkoming van bestuursbesluiten. Desalniettemin is een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering gesloten ter vermindering van dat risico.

##### *Operationele risico's*

Dit is het risico ten gevolge van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Onder deze definitie vallen operationele gebeurtenissen zoals IT-problemen, tekortkomingen van de organisatiestructuur of interne controle, menselijke fouten, bijvoorbeeld de onjuiste afwikkeling van transacties, verkeerde verwerking van gegevens, fraude en externe bedreigingen. Dergelijke risico's worden beheerst door een strakke administratieve organisatie en interne controle, een calamiteitenplan plus uitwijkvoorziening en een gedragscode.

Het bestuur van het pensioenfonds ziet er dan ook op toe dat Aegon voldoende maatregelen neemt om dit risico te minimaliseren. Hier hebben de Beleidsregels Uitbesteding ook aan bijgedragen. Los van hetgeen in de ABTN vermeld staat ter waarborging van een goede administratieve organisatie en interne beheersing beschikt Aegon ook over een calamiteitenplan en een gedragscode waaraan iedere medewerker zich dient te houden.

#### 11.6. Risicoanalyse door De Nederlandsche Bank

Het toezichtsproces van DNB is er onder meer op gericht potentiële problemen te identificeren. Hiertoe is het noodzakelijk een actueel beeld te hebben van alle onder toezicht staande instellingen. Op basis van de risicoanalyse methode FOCUS! worden alle onder toezicht van DNB staande instellingen systematisch in kaart gebracht.

Door de inherente risico's van instellingen en organisatieonderdelen te typeren, en de gehanteerde beheersingsmaatregelen te analyseren wordt binnen de applicatie FOCUS! een risicoprofiel samengesteld. Op basis van dit risicoprofiel kunnen binnen het toezicht prioriteiten worden gesteld. FOCUS! neemt hiermee een centrale rol in binnen het toezichtsproces. FOCUS! vloeit voort uit de lessen van de kredietcrisis en bouwt voort op FIRM, de methodiek die de afgelopen jaren bij DNB in gebruik was.

## 12. Toelichting op de balans

### 12.1. Algemeen

#### *Belegging in premiebijdragende onderneming(en)*

Er vinden geen beleggingen plaats in de premiebijdragende ondernemingen.

#### *Uitlenen van beleggingen*

Binnen de Aegon Pools vindt security lending plaats. Over de uitgeleende stukken wordt een kredietrisico gelopen. Om dit kredietrisico zoveel mogelijk te beperken, zijn contractuele afspraken gemaakt ten aanzien van de te verkrijgen zekerheden (collateral). De beheerder toetst dagelijks of de collateral toereikend is en of voldaan is aan de contractuele afspraken.

In het boekjaar heeft geen security lending plaatsgevonden; de in het boekjaar ontvangen fee bedraagt nihil (2011: nihil).

#### *Afdekkingstransacties*

Het renterisico van de vastrentende portefeuille wordt afgedekt middels het zogenaamde Long Duration Overlay Fund.

### 12.2. Verzekeringsdeel technische voorzieningen

#### **12.2.1. Garantiecontracten**

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Garantiecontracten met beleggingsdepot	181.857.762	166.758.481

Het verloopoverzicht van het verzekeringsdeel van de technische voorziening is gelijk aan het verloop zoals opgenomen onder de toelichting op de voorziening pensioenverplichtingen onder punt 12.6.1 van de toelichting.

	2012	2011
Stand primo boekjaar	166.758.481	143.495.336
Pensioenopbouw	3.583.030	3.484.678
Indexering en overige toeslagen	0	17.348
Rentetoevoeging	5.214.259	4.936.484
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	(5.374.144)	(4.117.451)
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	(94.488)	(77.053)
Wijziging marktrente	9.921.822	18.884.664
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	487	(192.160)
Wijziging actuariële grondslagen	2.128.090	702.346
Overige mutaties	(279.775)	(375.711)
Stand ultimo boekjaar	181.857.762	166.758.481

### 12.2.2. Garantiecontracten met beleggingsdepot

Bij de garantiecontracten bestaat de mogelijkheid om de verzekerde pensioenverplichtingen achter te laten bij de verzekeraar. Beleggingsresultaten komen, indien positief ten gunste van het pensioenfonds. Indien deze negatief zijn wordt het negatieve resultaat op de balans van het depot geactiveerd. Toekomstige positieve resultaten worden eerst aangewend om geactiveerde negatieve resultaten te verrekenen.

Bij dit contract is een gesepareerd beleggingsdepot geopend waarin de beleggingsportefeuille de volgende samenstelling en het volgende verloop kent (bedragen op marktwaarde).

#### Totaal beleggingen gesepareerd beleggingsdepot

Deze beleggingen zijn onder te verdelen in de volgende categorieën:

	2012	2011
Aandelen	55.192.595	40.733.422
Vastrentende waarden	114.797.377	111.460.026
Derivaten	9.429.946	6.167.511
Beleggingstvorderingen	(276.389)	(353.314)
Stand ultimo boekjaar	<u>179.143.529</u>	<u>158.007.645</u>

#### Aandelen

De samenstelling van deze post is als volgt:

	2012	2011
Aandelenbeleggingsfondsen	<u>55.192.595</u>	<u>40.733.422</u>

Het verloop van deze post is als volgt:

	2012	2011
Stand primo boekjaar	40.733.422	45.542.304
Aankopen	8.570.000	3.067.000
Verkopen	(1.460.000)	(5.180.000)
Waardeveranderingen	7.349.173	(2.695.882)
Stand ultimo boekjaar	<u>55.192.595</u>	<u>40.733.422</u>

Dit betreft participaties in het Aegon World Equity Fund (EUR).

**Vastrentende waarden**

De samenstelling van deze post is als volgt:

	2012	2011
Credit Funds	19.512.426	17.973.040
Hypotheke	17.335.961	16.258.713
Obligatiebeleggingsfondsen	77.948.990	77.228.273
Stand ultimo boekjaar	<u>114.797.377</u>	<u>111.460.026</u>

Het verloop van deze post is als volgt:

	2012	2011
Stand primo boekjaar	111.460.026	95.993.518
Aankopen	16.535.246	25.130.725
Verkopen	(18.463.452)	(12.194.817)
Waardeveranderingen	5.265.557	2.530.600
Stand ultimo boekjaar	<u>114.797.377</u>	<u>111.460.026</u>

De samenstelling van de vastrentende portefeuille kan als volgt worden weergegeven:

	2012	2011
Aegon European Credit Fund	19.512.426	17.973.040
Aegon Hypotheken Fonds	17.335.961	16.258.713
Aegon Euro AAA Bond Index Fund	0	77.228.273
Aegon Core Eurozone Government Bond Index Fund	77.948.990	0
Stand ultimo boekjaar	<u>114.797.377</u>	<u>111.460.026</u>

Bij bovenstaande overzicht is geen rekening gehouden met die delen van de voorziening welke geen feitelijke overretnedeling kennen. Dit betreft de aftrek van de voorziening in verband met de reserveverzwaring per 1 januari 1990 en 1 januari 2000 (aftrek K(j) en K'(j), een en ander conform de verzekeringsovereenkomst). De waarde van K(j) ultimo 2012 bedraagt € 1.192.218 (2011: € 1.179.292 ); de waarde van K'(j) ultimo 2012 bedraagt € 2.746.825 (ultimo 2011: € 2.779.152 ).

### Derivaten

De samenstelling van deze post is als volgt:

	2012	2011
Rentederivaten	9.429.946	6.167.511

Het verloop van deze post is als volgt:

	2012	2011
Stand primo boekjaar	6.167.511	4.702.094
Aankopen	3.480.207	693.642
Verkopen	(321.747)	(337.713)
Waardeveranderingen	103.975	1.109.488
Stand ultimo boekjaar	9.429.946	6.167.511

De samenstelling de beleggingen in derivaten kan als volgt worden weergegeven:

	2012	2011
Aegon Long Duration Overlay	6.916.396	4.856.491
Aegon Tactical Interest Rate Overlay	2.513.550	1.331.020
Stand ultimo boekjaar	9.429.946	6.167.511

### Beleggingsoverdrachten

De samenstelling van deze post is als volgt:

	2012	2011
Overige overdrachten	(276.389)	(353.314)
Stand ultimo boekjaar	(276.389)	(353.314)

Ten aanzien van het verzekeringscontract gelden de volgende bepalingen bij contractsbeëindiging:

De lopende verzekeringen worden premievrij gemaakt, waarbij de uitkeringsgarantie voor de volle duur van de verzekeringen blijft gelden. De voor deze garantie verschuldigde vergoeding zal ten laste van de overrente worden gebracht; indien de overrente in enig jaar niet toereikend is om de garantievergoeding te financieren, zullen deze niet in rekening worden gebracht, maar worden behandeld als negatieve overrente en worden verrekend met toekomstige positieve overrente.

Het systeem van technische winstdeling zal komen te vervallen.



### 12.2.3. Overige vorderingen uit hoofde van verzekeringsdeel technische voorzieningen

Hieronder zijn opgenomen vordering op Aegon Levensverzekering N.V. die niet onmiddellijk opeisbaar zijn. Het betreft de volgende posten:

	2012	2011
Te vorderen technisch resultaat	252.331	79.379

Met de verzekeraar is een technische winstdelingsregeling overeengekomen. Het pensioenfonds krijgt 70% van de cumulatieve technische winst over de contractperiode 2010 tot en met 31 december 2014. Een cumulatief technisch verlies is geheel voor rekening van de verzekeraar.

Het over het boekjaar behaalde technisch resultaat bedraagt € 245.414. In verband met een achterstand in de verwerking van een aantal arbeidsongeschikten, zal dit resultaat in 2013 neerwaarts bijgesteld worden.

### 12.2.4. Kredietrisico verzekeraar

Als gevolg van een herziening van het Besluit Financieel Toetsingskader pensioenfondsen (Besluit FTK) op 1 februari 2011, is het pensioenfondsen toegestaan het kredietrisico buiten beschouwing te laten bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen en de waardering van de vordering op de verzekeraar op marktwaarde.

Het bestuur heeft gezien de solvabiliteit van Aegon Levensverzekering N.V. besloten om geen kredietafslag te bepalen op de vordering op de verzekeraar ultimo boekjaar.

## 12.3. Vorderingen en overlopende activa

### 12.3.1. Vorderingen uit hoofde van verzekering

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Rekening courant Aegon Levensverzekering N.V.	6.679.332	6.430.991
Vrije reserve in gesepareerd beleggingsdepot *	22.995.858	20.118.861
Stand ultimo boekjaar	29.675.190	26.549.852

Ad \* Binnen het gesepareerde beleggingsdepot worden naast beleggingen voor de voorziening voor pensioenverplichtingen ook beleggingen voor Vrije middelen aangehouden. Op de passivazijde van het depot is een vrije reserve opgenomen die hier op de balans van het pensioenfonds wordt verantwoord.

### 12.3.2. Overige vorderingen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Te vorderen premies	115.834	190.022
Rekening-courant VUTBZ	159.147	69.410
Nog te ontvangen overgenomen pensioenverplichtingen	11.107	0
RC Sportfondsen Nederland (debet)	18.074	46.882
Vooruitbetaalde kosten	5.691	1.120
Stand ultimo boekjaar	<u>309.853</u>	<u>307.434</u>

Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan een jaar. Op de te vorderen premies is geen voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

### 12.4. Overige activa

#### 12.4.1. Liquide middelen

Dit betreft saldi van rekeningen bij:

	2012	2011
ING Bank	0	5.007
Rabobank	67.507	63.829
Stand ultimo boekjaar	<u>67.507</u>	<u>68.836</u>

Alle liquide middelen zijn vrij opneembaar.

### 12.5. Stichtingskapitaal en reserves

#### 12.5.1. Stichtingskapitaal

Het stichtingskapitaal bedraagt € 8 en is gedurende het boekjaar ongewijzigd.

#### 12.5.2. Wettelijke en statutaire reserves

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Algemene reserve	<u>29.882.293</u>	<u>26.733.325</u>

Het verloop van de algemene reserve is als volgt:

	2012	2011
Stand primo boekjaar	26.733.325	26.356.440
Mutatie via resultaatsbestemming	3.148.968	376.885
Stand ultimo boekjaar	<u>29.882.293</u>	<u>26.733.325</u>

### 12.5.3. Bestemmingsreserves

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Reserve technische winstdeling	252.331	79.379

Het verloop van de verschillende onderdelen van deze post is als volgt:

#### Reserve technische winstdeling

	2012	2011
Stand primo boekjaar	79.379	0
Mutatie via resultaatbestemming	172.952	79.379
Stand ultimo boekjaar	252.331	79.379

### 12.5.4. Solvabiliteit en herstelplan

#### Solvabiliteit

De solvabiliteit van het pensioenfonds is als volgt:

	2012	2011
Minimaal Vereist Eigen Vermogen	201.431	201.779
Vereist Eigen Vermogen	201.431	201.779

Volgens de Pensioenwet dient een pensioenfonds een Minimaal Vereist dan wel Vereist Eigen Vermogen aan te houden. Voor het aanhouden van een Minimaal Vereist Eigen Vermogen kon tot 1 januari 2010 een vrijstelling van DNB ontvangen worden.

Ultimo boekjaar 2012 is het Minimaal Vereist Eigen Vermogen gelijk gesteld aan 25% van de jaarlijkse uitvoeringskosten. Het totaal van de uitvoeringskosten bedraagt € 805.725 (2011: € 807.114). Op basis hiervan bedraagt het Minimaal Vereist Eigen Vermogen € 201.431. Het Vereist Eigen Vermogen is gelijk gesteld aan het Minimaal Vereist Eigen Vermogen.

Het Vereist Eigen Vermogen dient zodanig van omvang te zijn dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de hoogte van de technische voorzieningen.

De dekkingsgraad van het fonds op basis van het FTK bedraagt eind 2012 116,6% (2010: 116,1%). De dekkingsgraad is berekend volgens de volgende formule:

(Balanstotaal Activa -/- Ov. Techn. Voorz. -/- Ov. Voorz. -/- Ov. Schulden)

\* 100%

Technische Voorzieningen

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als toereikend.

12.6. Technische voorzieningen

**12.6.1. Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds**

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is naar categorieën van deelnemers als volgt samengesteld:

	2012	2011
Actieve deelnemers	56.828.094	50.696.325
Arbeidsongeschikte deelnemers	6.254.572	6.995.364
Gewezen deelnemers	39.043.535	37.851.153
Pensioentrekkenden	76.627.092	68.372.518
Netto voorziening pensioenverplichtingen	178.753.293	163.915.360
Excassovoorziening	3.104.469	2.843.121
Stand ultimo boekjaar	<u>181.857.762</u>	<u>166.758.481</u>

Het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds kan als volgt worden weergegeven:

	2012	2011
Stand primo boekjaar	166.758.481	143.495.336
Pensioenopbouw	3.583.030	3.484.678
Indexering en overige toeslagen	0	17.348
Rentetoevoeging	5.214.259	4.936.484
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	(5.374.144)	(4.117.451)
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	(94.488)	(77.053)
Wijziging marktrente	9.921.822	18.884.664
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	487	(192.160)
Wijziging actuariële uitgangspunten	2.128.090	702.346
Overige mutaties	(279.775)	(375.711)
Stand ultimo boekjaar	<u>181.857.762</u>	<u>166.758.481</u>

De posten in de Mutatie van de voorziening voor pensioenverplichtingen (met uitzondering van de regels 'wijziging marktrente' en wijziging 'actuariële uitgangspunten') zijn gebaseerd op de grondslagen zoals die zijn omschreven in Bijlage I en III bij de verzekeringsovereenkomst. Deze grondslagen zijn:

- a. De rentevoet bedraagt 4% per jaar.
- b. De sterftekansen zijn ontleend aan de overlevingstafel Collectief 2003. Voor mannen wordt voor het ouderdomspensioen over de gehele duur rekening gehouden met 1 jaar leeftijdsverlaging; voor het partnerpensioen van de verzekerde man wordt rekening gehouden met 2 jaar leeftijdsverhoging tot de pensioendatum en vindt daarna geen leeftijdsaanpassing plaats; voor het partnerpensioen van de medeverzekerde man vindt over de gehele duur geen leeftijdsaanpassing plaats. Voor vrouwen wordt voor het ouderdomspensioen over de gehele duur rekening gehouden met 2 jaar leeftijdsverlaging; voor het partnerpensioen van de verzekerde vrouw wordt rekening gehouden met 2 jaar leeftijdsverhoging tot de pensioendatum en vindt daarna geen leeftijdsaanpassing plaats; voor het partnerpensioen van de medeverzekerde vrouw vindt over de gehele duur 1 jaar leeftijdsverlaging plaats.

- c. Het tarief voor weduwenpensioen en weduwnaarspensioen wordt berekend naar een uniform leeftijdsverschil van 3 jaar (leeftijd man minus leeftijd vrouw is 3).  
In geval van een partnerschap waarbij beide partners van gelijk geslacht zijn, wordt voor de toepassing van het tarief aangenomen dat de medeverzekerde van het andere geslacht is dan zijn of haar werkelijke geslacht.
- d. De partnerfrequenties (inclusief huwelijkspartners en geregistreerde partners) voor verzekeringen met partnerdekking volgens het vijfde CRC-rapport worden gehanteerd.  
De gehuwdheidsfrequenties (inclusief geregistreerde partners) voor verzekeringen zonder partnerdekking volgens het vijfde CRC-rapport worden gehanteerd.  
De partner- en gehuwdheidsfrequentie op 65-jarige leeftijd wordt ten behoeve van het uitruikbaar partnerpensioen gelijkgesteld aan 1.  
Na de datum van ingang van het ouderdompensioen geschiedt reservering van het uitruikbaar partnerpensioen volgens het systeem bepaalde partner.
- e. De netto premiereserve wordt verhoogd met een excassoreserve van 1,75% van de netto premiereserve.
- f. De schadevoorziening voor verzekerden met vrijstelling van premiebetaling wegens arbeidsongeschiktheid is bepaald als de bruto koopsom voor het nog niet gefinancierde deel van de verzekeringen waarvoor vrijstelling van premiebetaling wegens arbeidsongeschiktheid is ingegaan.

Met de regel 'Wijziging actuariële uitgangspunten' wordt, per saldo, alle daaraan voorafgaande mutaties omgerekend van de grondslagen vanuit de verzekeringsovereenkomst naar de sterftetafel die het fonds hanteert, waarbij de rekenrente 4% blijft. De sterftetekansen zijn ontleend aan de AG Prognosetafel 2010-2060, waarbij rekening is gehouden met ervaringssterfte door het toepassen van correctiefactoren op de sterftetekansen die Mercer heeft vastgesteld voor inkomensklasse "Midden". In 2012 is in deze regel tevens opgenomen de overstap, op 31 december, naar de nieuwe sterftetafel AG 2012-2062, voor een bedrag van € 1.346.730.

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur, te weten de DNB zero couponrente. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging markttrente. Het per 31 december gehanteerde intrestpercentage bedraagt gemiddeld 2,43% (2011: 2,74%).

#### **12.6.2. Korte omschrijving van de pensioenregeling**

Het pensioenfonds verleent aanspraken op ouderdoms-, pre-, nabestaanden- en wezenpensioen. De aanspraken worden verkregen op basis van een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling.

De belangrijkste onderdelen van de regeling zijn:

- De opbouw van het ouderdompensioen bedraagt 2,15% van de pensioengrondslag per jaar.
- Het nabestaandenpensioen is met ingang van 2010 op risicobasis verzekerd en bedraagt 70% van het te bereiken ouderdompensioen.
- Het wezenpensioen bedraagt 14% van het te bereiken ouderdompensioen.
- De premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid is gebaseerd op een 6 klassensysteem.
- Vervroegde ingang van de pensioendatum, variabele hoogte van de uitkeringen en deeltijdpensioenering zijn mogelijk.
- De voorwaardelijke toeslagverlening van de actieve deelnemers is gebaseerd op de loonontwikkeling volgens de CAO Recreatie.
- De voorwaardelijke toeslagverlening van de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers is gebaseerd op de consumenten prijsindex (CPI, alle huishoudens), zoals vastgesteld door het CBS.

12.7. Overige schulden en overlopende passiva

**12.7.1. Overige schulden**

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Vooruitontvangen premies	66.344	61.643
Vooruitontvangen overgenomen pensioenverplichtingen	844	28.270
Nog te betalen overgedragen pensioenverplichtingen	1.948	0
Nog te betalen accountantskosten	44.969	54.740
Nog te betalen actuariskosten	16.235	12.495
Nog te betalen administratievergoeding	31.104	30.788
Nog te betalen advieskosten	7.125	0
Nog te betalen overige kosten	1.680	4.853
Stand ultimo boekjaar	170.249	192.789

12.8. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

**12.8.1. Geactiveerde overrente in gesepareerd beleggingsdepot**

In het bij de verzekeraar aangehouden gesepareerde beleggingsdepot is sprake van een zogenaamde geactiveerde overrente. Het fonds kent deling in de in het depot behaalde overrendementen (verschil tussen behaald beleggingsrendement en benodigde intrest); positieve resultaten worden ten gunste van het fonds in rekening-courant geboekt.

Eventuele negatieve rendementen worden niet ten laste van het fonds gebracht, maar worden in het depot geactiveerd en verrekend met eventuele toekomstige positieve rendementen. De hoogte van de geactiveerde negatieve overrente bedraagt ultimo boekjaar € 3.302.912 (ultimo 2011: € 10.943.024).

In de met de verzekeraar afgesloten verzekeringsovereenkomst is bepaald dat, indien het fonds de overeenkomst niet verlengt en de op de einddatum van de overeenkomst opgebouwde aanspraken achterlaat bij de verzekeraar, de op dat moment aanwezige negatieve overrente volledig ten laste van de verzekeraar zal komen.

**12.8.2. Langlopende verplichtingen**

In de per 1 januari 2010 ingegane verzekeringsovereenkomst is een zogenaamde Service Level Agreement (SLA) opgenomen. Dit betreft bepalingen omtrent de door de verzekeraar te verrichten werkzaamheden, alsmede de hieraan verbonden kostenvergoeding. De SLA heeft een looptijd gelijk aan de verzekeringsovereenkomst en loopt van 1 januari 2010 tot en met 31 december 2014.

### 13. Toelichting op de staat van baten en lasten

#### 13.1. Premiebijdragen

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Werkgeversgedeelte	2.126.889	2.105.994
Werknemersgedeelte	2.117.782	2.105.994
VUT-premie	159.147	164.642
<b>Totaal</b>	<b>4.403.818</b>	<b>4.376.630</b>

De totale bijdrage van werkgevers en werknemers bedraagt 19,4% van de pensioengrondslag (2011: 19,4% van de pensioengrondslag). De kostendeekkende premie wordt met ingang van 2012 alleen nog op basis van de werkelijk verschuldigde kosten (voor pensioenopbouw, pensioenuitvoering en garantievergoeding) vastgesteld. Dan blijkt het volgende:

	2012	2011
Kosten jaarlijkse pensioenopbouw	3.620.567	3.521.075
Kosten pensioenuitvoering	805.725	807.114
Garantievergoeding	122.547	111.919
(vrijval excassokostenopslag)	(80.138)	(70.609)
<b>Totaal</b>	<b>4.468.701</b>	<b>4.369.499</b>

Op basis van bovenstaande blijkt dat de ontvangen premies nagenoeg afdoende zijn om de werkelijk verschuldigde kosten te financieren. Rekening houdend met de vrijval van de excassokostenopslag is de premie in 2011 wel kostendeekkend geweest.

#### 13.2. Baten uit verzekering

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Pensioenuitkeringen uit hoofde van verzekering *	5.374.018	4.117.451
Uitkering technische winstdeling **	172.952	79.379
Uitkering overrente gesepareerd beleggingsdepot ^	2.956.024	76.582
<b>Totaal</b>	<b>8.502.994</b>	<b>4.273.412</b>

Ad \* Dit betreft de door de verzekeraar aan het fonds betaalde bedragen met betrekking tot de te verrichten uitkeringen. De van de verzekeraar ontvangen uitkeringen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Ouderdomspensioen	3.754.510	3.327.411
Prepensioen	238.700	155.703
Ongehuwdenpensioen	8.120	8.220
Nabestaandenpensioen	570.553	539.379
Wezenpensioen	7.457	4.062
Afkopen wegens gering pensioen	794.678	82.676
<b>Uitkeringen uit hoofde van verzekering</b>	<b>5.374.018</b>	<b>4.117.451</b>

Ad \*\* Het pensioenfonds heeft, conform lid 5 bijlage V van de verzekeringsovereenkomst, per 1 januari 2014 recht op uitkering van een positief technisch resultaat. Het fonds neemt een niet direct opeisbare vordering op ter grootte van de tussentijdse aandeel cumulatieve opgerente technische winst. De mutatie in deze vordering wordt als bate verantwoord.

Over boekjaar 2012 is een positief technisch resultaat behaald (ad € 245.414); het aandeel van het fonds in het cumulatief positieve resultaat bedraagt € 252.331. Hiermee komt de toename ten opzichte van voorgaand jaar op € 172.952.

Ad ^ Deze post is als volgt samengesteld:

	2012	2011
Rendementstoewijzing vrij vermogen	2.876.997	13.614
Beheerkosten (inclusief omvangskorting)	79.027	62.968
<b>Uitkering overrente gesepareerd beleggingsdepot</b>	<b>2.956.024</b>	<b>76.582</b>

### 13.3. Overige baten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Interestbaten	254.589	244.713
Verrekening excassokosten	79.290	75.375
Overige baten	0	35.354
<b>Totaal</b>	<b>333.879</b>	<b>355.442</b>

De interestbaten zijn toegelicht in paragraaf 13.10.

### 13.4. Pensioenuitkeringen

In totaal is uitgekeerd aan gepensioneerde deelnemers:

	2012	2011
Ouderdomspensioen	3.754.510	3.327.411
Prepensioen	238.700	155.703
Ongehuwdenpensioen	8.120	8.220
Nabestaandenpensioen	570.553	539.379
Wezenpensioen	7.457	4.062
Afkopen wegens gering pensioen	794.678	82.676
<b>Totaal</b>	<b>5.374.018</b>	<b>4.117.451</b>



13.5. Pensioenuitvoeringskosten  
Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Kosten dienstverlening Sportfondsen Nederland	259.597	250.985
Adviseurkosten	58.355	66.747
Accountantskosten - controle jaarverslag en DNB-jaarstaten door KPMG	17.293	32.428
Accountantskosten - controle depotverslag door Ernst & Young Accountants LLP	15.189	14.280
Actuariskosten	20.702	16.025
Bestuurskosten	25.725	24.158
Administratiekostenopslag *	331.482	338.943
Administratiekostenvergoeding	22.255	18.007
Kosten aanvullende rapportages Aegon	25.154	14.126
Contributies	29.851	23.509
Kosten drukwerk	0	7.727
Bankkosten	123	179
<b>Totaal</b>	<b>805.725</b>	<b>807.114</b>

Ad \* De administratiekostenopslag betreft de aan Aegon verschuldigde administratiekosten. Met ingang van 1 januari 2010 (nieuwe overeenkomst) worden deze kosten afzonderlijk (op basis van handelingentarief) in rekening gebracht. Hierin zijn tevens begrepen kosten voor een actie tot afkoop van kleine pensioenen.

13.6. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds  
Hier volgt een toelichting op de verschillende componenten van de mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

**13.6.1. Pensioenopbouw**

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die in het boekjaar zijn toegekend. De samenstelling kan als volgt worden weergegeven:

	2012	2011
Bruto premie	3.542.479	3.416.736
Bruto koopsommen	40.551	67.942
Afkopen aan pensioenfonds	(126)	0
<b>Totaal pensioenopbouw</b>	<b>3.583.030</b>	<b>3.484.678</b>

**13.6.2. Indexering en overige toeslagen**

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de prijsindex. De indexering heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op indexering bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst indexering kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de indexering kan in principe worden ingehaald.

Het pensioenfonds streeft er tevens naar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze indexering heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op indexering bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst indexering kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de indexering kan in principe worden ingehaald.

De samenstelling kan als volgt worden weergegeven:

	2012	2011
Indexatie actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	0	17.348
Totaal indexatie	<u>0</u>	<u>17.348</u>

In 2011 is de achterstallige indexatie van een aantal arbeidsongeschikte deelnemers verwerkt.

Per 1 januari 2011 en 2012 heeft geen indexatie plaatsgevonden; per 1 januari 2013 zal eveneens geen indexatie plaatsvinden.

### 13.6.3. Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 4,0% (2011: 4,0%) voor een bedrag ad € 5.214.259 (2011:4.936.484).

### 13.6.4. Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

De samenstelling kan als volgt worden weergegeven:

	2012	2011
Uitkeringen	(4.579.340)	(4.034.775)
Afkopen klein pensioen	(794.678)	(82.676)
Totaal uitkeringen	<u>(5.374.144)</u>	<u>(4.117.451)</u>

### 13.6.5. Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

De onttrekking met betrekking tot het verslagjaar bedraagt € (94.488) (2011 € (77.053)).

### 13.6.6. Wijziging markttrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging markttrente. Het per 31 december gehanteerde intrestpercentage bedraagt 2,43% (2011: 2,74%) en is afgeleid van de rentetermijnstructuur, zoals per 31 december 2012 door DNB is gepubliceerd.

De financiële gevolgen uit hoofde van de wijziging van de markttrente met betrekking tot het boekjaar bedraagt € 9.921.822 (2011: € 18.884.664).

### 13.6.7. Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder is opgenomen het saldo van de actuarieel benodigde koopsommen voor overgenomen pensioenverplichtingen en de vrijval van de voorziening dat betrekking heeft op het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van overgedragen pensioenverplichtingen.

Het saldo kan als volgt worden weergegeven:

	2012	2011
Koopsom overgenomen waardeoverdracht	26.636	93.483
Afkoop overgedragen waardeoverdrachten	(26.149)	(285.643)
<b>Totaal</b>	<b>487</b>	<b>(192.160)</b>

### 13.6.8. Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Deze post houdt verband met de omrekening van de grondslagen vanuit de verzekeringsovereenkomst (Collectief 2003) naar de sterftetafel die het fonds hanteert, waarbij de rekenrente 4% blijft. Per 31 december 2011 hanteerde het fonds AG Generatietafel 2010-2060. Per 31 december 2012 is het fonds overgegaan op de nieuwe sterftetafel AG 2012-2062.

De omrekening als gevolg van de toepassing van de actuele rentetermijnstructuur in plaats van de rekenrente van 4% is opgenomen onder paragraaf 13.6.6.

	2012	2011
Verschil tafels Collectief 2003 – AG 2010-2060	781.360	702.346
Verzwarend van tafel AG 2010-2060 naar AG 2012-2062	1.346.730	0
<b>Totaal</b>	<b>2.128.090</b>	<b>702.346</b>

### 13.6.9. Overige mutaties

Het saldo kan als volgt worden weergegeven:

	2012	2011
Technisch resultaat op sterfte	(71.783)	(422.046)
Technisch resultaat op arbeidsongeschiktheid	(207.992)	46.335
<b>Totaal</b>	<b>(279.775)</b>	<b>(375.711)</b>

Onder resultaat op sterfte is tevens begrepen het resultaat op flexibilisering, en uitrui van pensioenrechten

13.7. Mutatie verzekeringsdeel technische voorzieningen

Het saldo kan als volgt worden weergegeven:

	2012	2011
Pensioenopbouw	(3.583.030)	(3.484.678)
Indexering en overige toeslagen	0	(17.348)
Rentetoevoeging	(5.214.259)	(4.936.484)
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	5.374.144	4.117.451
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	94.488	77.053
Wijziging marktrente	(9.921.822)	(18.884.664)
Wijziging uit hoofde van overdracht rechten	(487)	192.160
Wijziging actuariële uitgangspunten	(2.128.090)	(702.346)
Overige mutaties	279.775	375.711
<b>Totaal</b>	<b>(15.099.281)</b>	<b>(23.263.145)</b>

13.8. Kosten pensioenopbouw

Dit zijn de aan de verzekeringsmaatschappij afgedragen bruto premies en koopsommen. Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Bruto premie	3.580.065	3.453.278
Koopsom indexatie actieven en arbeidsongeschikten	0	(63.370)
Koopsom indexatie slapers en pensioentrekenden	0	17.348
Koopsom dienstverlating	41	84
Koopsom affinanciering	40.509	67.858
Afkopen aan het pensioenfonds	(48)	(143)
Garantiekosten	122.547	111.919
<b>Totaal</b>	<b>3.743.114</b>	<b>3.586.974</b>

De koopsom indexatie actieven en arbeidsongeschikten is in 2011 negatief. Er is een inhaalslag met betrekking tot indexaties uit het verleden administratief verwerkt voor een bedrag van € 226.630. Als gevolg hiervan valt een deel van de voorziening voor te verwerken indexaties (als onderdeel van de Voorziening voor Pensioenverplichtingen) vrij voor een bedrag van € 290.000 (op basis van dezelfde sterftegrondslagen). Per saldo levert dit een negatief bedrag op van € 63.370.

13.9. Saldo overdracht van rechten

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Overgenomen pensioenverplichtingen	(38.680)	(87.138)
Kosten inkoop pensioenverplichtingen	26.458	93.483
Overgedragen pensioenverplichtingen	34.285	316.979
Baten vrijval pensioenverplichtingen	(26.149)	(285.643)
<b>Totaal</b>	<b>(4.086)</b>	<b>37.681</b>

Waardeoverdracht betreft de ontvangst van of overdracht aan pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de uitdiensttredingsdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor inkoop van extra dienstjaren.

#### 13.10. Intrestbaten en -lasten

Het totaal van de posten intrestbaten en intrestlasten kan als volgt worden gespecificeerd:

	2012	2011
Interest bankrekeningen	0	14
Interest rekening courant verzekeraar	217.871	223.415
Interest rekening courant werkgever	36.718	21.284
Totaal interestbaten	254.589	244.713
Totaal interestlasten	0	0
Totaal saldo interestbaten en -lasten	254.589	244.713

#### 13.11. Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever. De hieraan verbonden kosten worden doorbelast aan het fonds en vormen onderdeel van de post 'Dienstverlening Sportfondsen Nederland', zoals verantwoord onder de Pensioenuitvoeringskosten (zie hoofdstuk 13.5).

#### 13.12. Verbonden partijen

##### *Bestuur*

Het algemeen bestuur is belast met het bepalen van het strategische kader van het fonds. Het strategische kader omvat het beleid inzake de omgang met lange termijn risico's, premie, indexatie, beleggingen, dekkingsgraad en uitbesteding. Daarnaast houdt het algemeen bestuur toezicht op het dagelijks bestuur.

Het dagelijks bestuur is belast met het bepalen van het beleid van het fonds binnen het door het algemeen bestuur vastgestelde strategische kader.

De bezoldiging over het jaar 2012 voor het algemeen bestuur bedraagt € 14.593 (2011: € 13.299).

##### *Verantwoordingsorgaan*

Het verantwoordingsorgaan geeft een oordeel over het handelen van het bestuur en zijn beleidsvoering. De bezoldiging over het jaar 2012 voor de leden van het verantwoordingsorgaan tezamen bedraagt € 820 (2011: € 835).



## Overige gegevens





#### 14. Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het pensioenfonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Voor het verslagjaar wordt voorgesteld het resultaat als volgt te bestemmen.

	2012
Mutatie Algemene Reserve	3.148.968
Mutatie Reserve technische winstdeling	172.952
<b>Totaal bestemming van het resultaat</b>	<b>3.321.920</b>



## 15. Actuariële verklaring

### **Opdracht**

Door Stichting Sportfondsen Pensioenfonds te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2012.

### **Gegevens**

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

### **Werkzaamheden**

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het Minimaal Vereist Eigen Vermogen en het Vereist Eigen Vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

### **Oordeel**

Ik heb geconstateerd dat de verplichtingen van het pensioenfonds volledig zijn verzekerd door middel van een garantiecontract en dit betrokken in mijn oordeel.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheid tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amstelveen, 24 juni 2013

Drs. E.J.H.B. Koenders AAG  
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

## 16. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Het Bestuur van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds

### **Verklaring betreffende de jaarrekening**

Wij hebben de jaarrekening over 2012 van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds te Amsterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2012, het kasstroomoverzicht en de staat van baten en lasten over 2012 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

#### *Verantwoordelijkheid van het bestuur*

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

#### **Verantwoordelijkheid van de accountant**

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het inrichten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

**Oordeel**

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Sportfondsen Pensioenfonds per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

**Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen**

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 24 juni 2013  
KPMG Accountants N.V.

F.J.J. Glorie RA